

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

FRANKLIN-KÖNYVTÁR.

PULSZKY FERENCZ DURUY VICTOR
ÉLETEM ÉS KOROM. VILÁGTÖRTÉNELEM.

SZERZŐ FÉNYNYOMATU ARCZKÉPÉVEL.

Két kötet. Második kiadás. Ára füzve 5 frt.

D^r. BALLAGI ALADÁR.

Ára füzve 3 forint.

A FÖLD FELFEDEZÉSE. A MI AZ EMBERT KÖRNYÉKEZI

JULES VERNE.

Magyarra fordította és tárgymutatóval ellátta

Dr. BROZIK KÁROLY.

I. KÖTET: A híresebb utazók története a legregibb időkől a XVIII. századig.
II. KÖTET: A XVIII. század híres hajósai.

Egy-egy kötet ára füzve 2 frt.

OLVASMÁNYOK A TERMÉSZETVILÁGBÓL

A MŰVELT KÖZÖNSÉG S AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA

Dr. BERLIN munkája nyomán

a hazai viszonyokhoz alkalmazva írták többen.

HOITSY PÁL

147 ábrával.

Ára füzve 3 frt.

Nagyon fontos
hölgyeknek!
A legártalmatlanabb és leg-
hatásos, szer-
a bőr folyó-
tisztán-
tatá-
sára
Fő letét
Boschian
Ede Boes.
Raktár Buda-
pesten Seefehl-
ner J. L. m. kir.
udvari szállítónál
Váci utca 9. szám.
1 csomag haszn. uta-
sítással együtt 70 kr.

Cs. k. kir. szabadalm.

Crème Nana.

Férfimuhaj-
lan az arcz-
bőr epé-
ben tartásá-
ra; tisztítja
a likacsokat
(ha azok a
szájon hasz-
nálatá foly-
tan lettek is
bedugulva);
gyógyítóg
és frásztöl-
gő; nem tör-
neműtől tisztítástól a bőrt,
egymint majfolatokat, szepit, sör-
öröl, bőrtakát, pórszűs; elávo-
ítja a bőr minden fűtőseges
szerszámát. Ellenben megtartja az
arcz bőr gyöngyességét és puhaságát
annak rózsás frissességét kőlesztő.
Utazóknak nem elege ajánlható,
mint a Crème Nana alkalma-
sága a bőrre, úgy a víz, mint a
szájon nevelő lehetőséget is.
Fő szállítási raktár: Hauffel,
W. Bessen, IV. Bechtelgasse 4.
Kapható továbbá Bessenben a követ-
kező gyöngyszereknek: Haubner,
C. I. Am Hof 6; Dr. Friedrich,
A. I. Reichsmarkt 1; Budapesten
Török Józsefnél; Prága-
ban Fürst A. stb. s a legújabb
illatszerekedésekben. 1309Elismert szilárd kiváló
finom és mégis olcsó
hajmunkák.Hajfonatok a legújabb
valódi emberi hajból
50 cm. hosszúak 1 frt-
tól 3 frt-ig.
Egyenlő hajból hosszú-
sága valódi hajfonat-
ok, a gőz 100 cm.
hosszúak pompás sz-
pek 2.50-tól 7 frt-ig.
Különböző hajfonatok 5
frt-tól kb.
Fűt díszek (Lokni-Chi-
gnon) 1.50-tól felebb
Fűt és női vendéghaját
(parókák) juttatva a
legfinom, minőségben.
A szilárd kiváló hől-
gők részére van be-
rendelve. 1309LÖWENBEIN J.,
hajmunka-gyára és haj-
kereskedő, Budapest,
VII., Csinyai utca (ka-
mezó-utca) 4. sz. a., (a térvárosi
templom közelében). — Vidéki meg-
rendelések pontossan és lelkiszer-
esen, utánveti, teljesítenek.Szállítás postán az összegutár-
vételével, Ausztria-Magyaror-
szág minden helyére, vám- és
viteldj-mentesen az elfogadó-
nak minden költsége nélkül:
Narancs 1470
vagy citrom a frt 1.90.
5 kilós kosarakban, tartal-
mazza 30-40 drb. legfinom,
válogatott, érett új araszú
gyümölcsöt Messina-ból.
3 kosárral egyszerre meg-
rendelve egy cím alá és az
összeg bérmentesen megküldés-
vel, összesen csak 5 frt 28 kr.

Kávét

nyersen; tiszta, jeles, követ-
lenül behozott fajokat; 44 ki-
lot netto tartalmazó balo-
ban; 1 kilo Netto:Gyöngy Ceylon leg. sötét-
lők 2.10
Gyöngy Ceylon sötét-
sötét, legf. 1.70
Gyöngy Mandilla, világos-
sötét, legf. nagy 1.65
Ceylon A. sötét, nagy 1.75
Ceylon B. izen fin. sötét, 1.64
Mokka, valódi arab, világ. 1.54
Afrikai Mokka sötét, 1.54
Menda (Aranyjáv) igen
finom 1.60
Cuba, legf. nagy, 1.80
Java, legf. világos, 1.80
Cuba, legf. nagy, 1.80
Dama, nagy, 1.80
Santos, 1.80
Rio, erős és kiadó 1.80
Jamaika, jó, erős 1.80
Bahia, erős és tiszta 1.80

Maiti R. Triestben.

16-1K SZÁM. 1884.

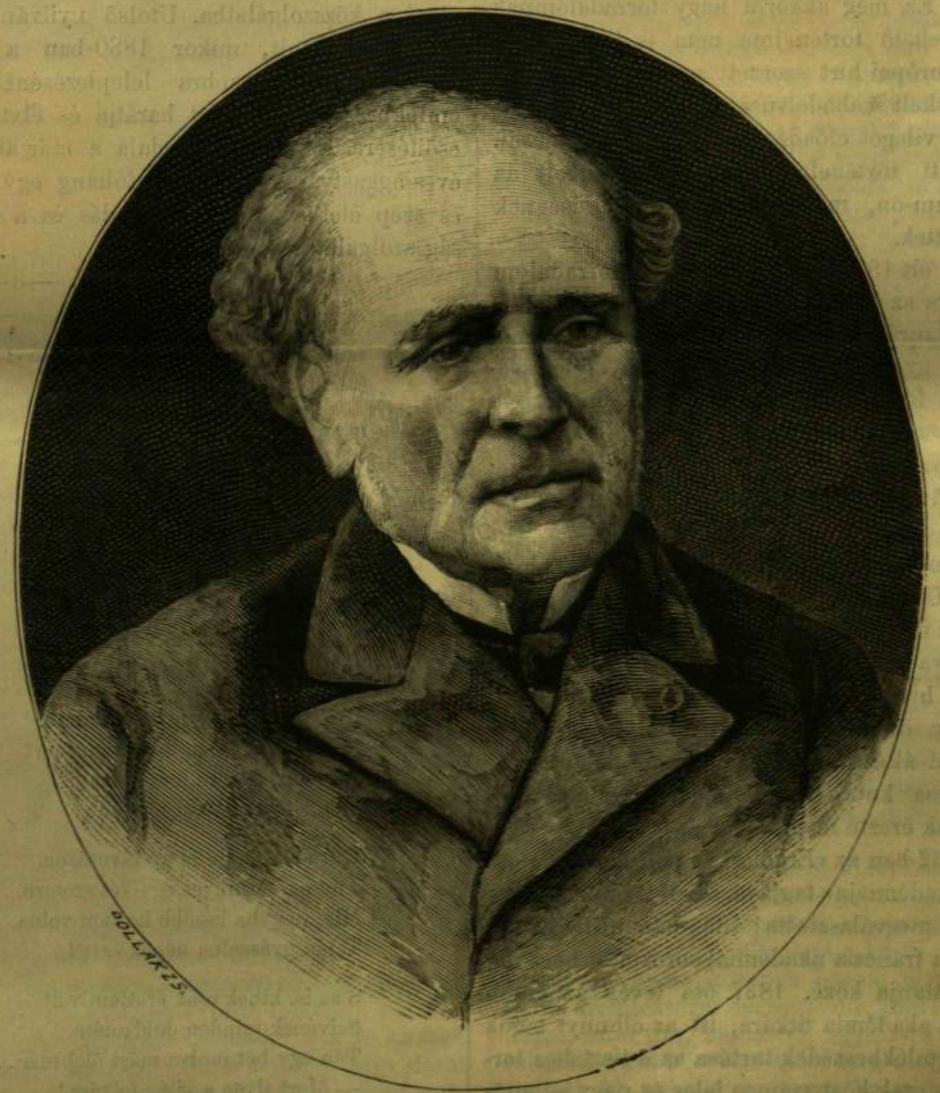
BUDAPEST, ÁPRIL 20.

XXXI. ÉVFOLYAM.

Előzetes fűtő: VASÁRNAPI UJSÁG és egy-egy évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félre 6 •
Compán a VASÁRNAPI UJSÁG: egy-egy évre 2 frt
félre 4 •
Compán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egy-egy évre 3 frt
félre 3 •
Külföldi előzetesekhez a postallag
meghatározott viteldj is csatolandó.

MIGNET FERENCZ.

(1796—1884.)

A európai történetírók nesztora és a fran-
czia akadémia negyven halhatatlanjának
doyenje (legidőse), magyar tudományos
akadémiának is másod-legregibb külföldi
tagja: a 88 éves Mignet Ferencz (Ágost, Mária),
március 22-én hajnalban hunyta le szemét az
örök álmora Párisban, Aumale-utcai lakásán.A nemzetek közti szellemi érdekközös-
ség, századunk e kiváló egyik legszebb jellem-
vonása, mindnyájunk halottjává avatják azokat
— bármely nemzet fiait voltak is életükben —
a kik az emberiség közös érdekeiért: a tudomá-
nyért, közmívelődésért, szabadságért s általán-
ban az eszmékért küzdöttek s ezáltal minden
nemzet tiszteletét vívták ki s az emberiség há-
lójára tették magokat érdemesekké. Ezek közé
tartozott Mignet is, de mint akadémiaának
1858 óta külső tagját (s nála regibb csak egy
van még életben, az 1846-ban választott Mandl
Lajos, bonczani tudós Párisban) — kétszeresen
is megilleti őt tiszteletünk és rokonszenvünk.Mignet-t, annyi jeles történelmi munkája
mellett, különösen a «Francia forradalom törté-
nete» tette híressé. Először 1824-ben jelent
meg. A nagy forradalomnak első igaz törté-
nete volt az; később számos bővített és javított
kiadást ért. Sok nagy történetíró hasonlítggyu
munkáiban támadtak méltó versenytársai; s
egyik-másik egyben-másban túlszárnyalta s el-
homályosította a Mignet munkáját; de némely
jelességeit egyik sem multa felül. S egészben
véve még is túl nem haladott érdemű munka
maradt az, mely még ma — első megjelenése
után hatvan évvel — sem került a lomtárba.Mert, hogy csak a nevezetesebbeket s ná-
lunk is ismeretesekeket említsük a nagy forradalom
történetét tárgyaló művek közül: a Thiers nagy
munkája, a «Forradalom története» — melyet
a konzulátus és a császárság történetében folyta-
tott — ez óriási nagyszabású munka, az adatok és
részletek roppant bőségében, a feldolgozott ok-
mányok nagy halmazában, az ítéletek jobban
indokolt alaposágában, kétségtelenül felül-
mulja a Mignet sokkal kisebb s ahhoz képest
csak rövid kompendiumnak tekinthető művét; a
Lamartine «Girondiak története» (egy részlet
csak, vagyis a forradalom első korszakának
előadása) a költői színek fényével és meleg-
ségével kápráztat; a Carlyle Tamás (angol író)
«Francia forradalom története» a szenvedélyerejével s egy — négy nagy kötetre terjedő szó-
noklat, dics- és vád-beszéd hatalmával ragad el;
a Quinet műve a szabadsági eszmék s eszmé-
nyek merészséggel s egy fenszárnyaló lélek és
mélyen áthatott szív melegével bilincsel le. . . .
de mind e jeles művek mellett is, a Mignet egy-
szerűbb, a tények világos előterjesztésénél ma-
radó munkája ma is megállja helyét. Az emli-
tettek egyike sem jobb elbeszélő nála. Kivált az
idegen olvasó, a ki a francia viszonyokkal a
XVIII. század végén, s a nagy forradalmat
messziről előkészítő okokkal és közvetlenül
megelőző eseményekkel s az abban szereplő ru-
gók természetével tisztába akar jönni, magának
e ezülből jobban tájékoztató kalauzt nem vá-laszthat a Mignet aránylag rövid s mégis kime-
ritő munkájánál. Sőt azt merjük állítani, hogy
a ki Thiers-t, Quinet-t, Lamartine-t, vagy Car-
lyle-t akarja olvasni, jól teszi, ha előbb Mignet-t
elolvassa. Világosság, az események egymás-
utánja és csoportosítása, a főszereplők rövid és
elfoglatlan jellemzése, az eszmék áramlatának
irányai — keletkezése s letűnének megjelölése
— tekintetében egyik sem versenyezhet Mignet-
vel. Könyve, már csak rövidségénél s minden
lényegest magában foglaló, de a lényegesen túl
nem is menő voltánál fogva, a legalkalmasabb
kézikönyvül s mintegy vezérfonalul szolgál a
francia forradalom történetében, annak kitöré-
sétől kezdve, s belefoglalva a császárságot —

MIGNET FERENCZ.

CALDERONI ÉS TÁRSA
látszerészek Budapesten
váci-utca 30. és kis hid-utca 8.
ajánlanak nagy választékban és jutányos áron szem-
üvegek, orrcsipesz, és lognettel, lávsóveket és
kettős tábori látsóveket, görseket, higny- és aneroid-
légsúlymérőket, hőmérőket, folyadékmérőket stb.
Árjegyzékek bérmentve küldetnek.

Hasonszenvi állat-gyógyszerár
beteg házi állatok gyógy-
kezelésére hasonszenvi
gyógyszerrel, ára 8 frt.
Utasítás ehhez:
Bohm C. L. «Rövid
utasítás a házi állatok
hasonszenvi gyógykeze-
lésére» ára 40 kr. szállítási
és postai utánvét mellett.
MOLL A.
gyógyász és cs. királyi
udvari szállító által
BÉCSBEN, Tuchlauben 8.
Kimerítő képes árjegyzék hasonszenvi állatgyógyászatról,
ról, egyes hasonszenvi gyógyszerekről, s az idevágó irodalom,
kiváncza ingyen és bérmentve áll rendelkezésre. 1461

HAZAI IPAR
RIGLER JÓZSEF EDE
budapesti gyártelének legnagyobb készítményei
ADRIA
című csontszínű sima
angol modorban készült
igen finom és eleg. levél-
papír, disz. dobozban 50
levél és 50 boríték 1 frt.
Humorisztikus levélpapír,
a «Belond Istók» és «Borszem Jankó» című hu-
morisztikus élelapok alakjaival. Dobozza 1 frt.
Ezeket kívül ajánlom szintén saját készítményű
sárgás angol modorú «Stuart» vagy francia mo-
dorú színes levélpapírjaimat jelvényekkel u. m.
Pusztai élet, Hangjegy és Virágposta címűeket vagy
pedig jelvények nélkül, melyek szintén nagy válasz-
tékban kaphatók belvárosi raktáramban
kecskeméti utca 13-dik szám alatt.
Árjegyzékek kíváncra bérmentve. 1430
Gyártel: VI. róssa-ut. 55. sugárutól jobbra.

csipő-gyár
több kiállításon arany- és
ezüst-éremmel kitüntetve
Temesvári Mór
Budapest, király-utca 1.
Ajánl hölgyeknek:
Lasting czúgos, topán sziv-
szabású, felegelgans. fajta 3.20
Czúgos topán, zerge vagy
chagrin-bőr, szivszabású
szegzett talppal 3.50
Bőr v. lasting czúgos topán,
precell lakk-előreszel 3.80
1509
Uraknak:
Topán, mainzi salon-lakk-
ból, börtoldással 4.80
Topán vixos bőrből chagrin-
toldással 4.50
Terveztetett orosz-lakk-bu-
riából v. valódi orosz bu-
gariából háttarrással és
sróflit kettős talp. vízm. 12.-
Árak tucatonként:
Czúgos chagrin vagy zerge-
bőr-topánok «Bismarck»
alakban, első minőségűek 36.-
Czúg. lasting topánok, sziv-
alak, felmás v. zerge, 34.-
Czúgos chagrin vagy lasting
topánok precell lakfejjel
szegve 38.-
Gyermekecipők nagy választékban.
Megrendelések utánvét mellett a leg-
pontosabban teljesítenek. Részlet-
es árjegyzék bérmentesen küldetik.

CHIOCOCA-LIKÓR
(Liquor chioceae fortificatus)
Tudományos megvizsgálás, kipró-
bálva és tekintélyek által ajánlva,
mint jelesnek bizonyult, hatarozot-
tat ártalmatlan.
életrendi szer,
különlegesen pedig mint gyors és
teljes
ÉLÉNKITO.
élesztő és erőítő a gyöngyű élet
IZOMERORE.
az idegek és fesszerjők erősítő-
sére; meglepő jótékonyan áttétő,
elénkítő és felvidítő hatásban;
különösen petyhüdt izmoknál, és
idült gyöngyű állapothoz.
Isét tekintve, feltöltve a leg-
finomabb asztali likőroket. Szám-
talan elismerés és köszönet írt
tudósokról, e chioceae likőre
jellestől az orvos megtekintéséig
rendelkezések állnak. Egy eredeti
üveg, pontos használati utasítással
minden nyelven, 3 frt o. 4. Post-
és csomagolási díj 20 kr.
Fő szállítási raktár: Weber K.
gyógyszerár Buda, VII., St. Ulrich-
platz 4. Thora minden levélbeli
megrendelés kifizetés.
Főraktár: Weiss József gyógy-
s. szerszámok Buda, VII., St. Ulrich-
platz 4. Thora minden levélbeli
megrendelés kifizetés.
Budapest: Török József gyógy-
s. szerszámok Buda, VII., St. Ulrich-
platz 4. Thora minden levélbeli
megrendelés kifizetés.
Fő letét: Fürst József gyógy-
s. szerszámok Buda, VII., St. Ulrich-
platz 4. Thora minden levélbeli
megrendelés kifizetés.

ANGOL UJDONSÁG RUHÁKBAN ÉS JELMEZEK
Kiallítja a versenyt a lyoni bársonnyal az árak egy negyedével.
Kekesfekete, elpusztíthatatlan, ugysz. minden divatszín.
1523 UTÁNZATA A GYÁRI JEGYNEK:
NONPAREIL VELVETEEN
LYONS FACE
NONPAREIL
TRADE MARK
VELVETEEN
BRILLIANT FINISH
NONPAREIL
TRADE MARK
VELVETEEN
PERMANENT COLOR
NONPAREIL VELVETEEN
mely két-két méter tulsó oldalán van alkalmazva.
Könnyű! Simuló! Selyemszerű! Tartós! Kifundó!
Sűrűnszövött! Esősepp nem piszkítja!
Bárminemű alkalmazásban pótolja a lyoni bársonyt!
A követk. czég gyártm.: Henry Mann, Son & Co. Manchester.
Képviselek a nagyban eladásra:
Dietrich Popper, IX., Schwarzschanerstrasse 4, Wien.
J. H. Fuller, 92, Watling Street, London E. C. 4.
A. Frette, 86, rue de Cléry, Paris. — David Evans & Co.,
12, rue royale, Lyon. — Henry Jones, 7, rue impériale,
Brüssel. Shaln & Filbian, 55, Leonard Street, New-York.
Kapható minden nagyobb divatár-üzletben.

Dr. Lengyel F.
nyir-balzsama.
Már a növényi nedv, mely a nyirből ha-
annak törzsét megfűrták, kifolyik, ember
emlékezet óta a legkittünőbb szepítőszere-
nek van ismervé; ha pedig e nedv a föl-
találó utasítása szerint vegyi uton bal-
zsammá dolgoztatik, majdnem csodálatos
hatással bír. Ha azzal arczot vagy egyéb
bőrresekete este bekenjük, már a követ-
kező reggelén majdnem észrevehetetlen
pikkelyek válnak le a bőrről, minek
följtan ez gyöngédsé és fehérré válik.
E balzsam kisimítja az arczon támadt redőket és himlőhelye-
ket, fiatal arczsint ad; a bőrnek fehérséget, gyöngédsé
s frisséget kölcsönöz; a legrovidebb idő alatt a szeplőt, máj-
foltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtakát és minden
egyéb bőrszennyeztet elávoit. Egy korsóval használati uta-
sítással együtt 1 frt 50 kr.; postán küldve 10 krral több.
Fő letét Magyarország számára: Cörök József, gyógy-
s. szerszámok Buda, VII., St. Ulrich-
platz 4. Thora minden levélbeli
megrendelés kifizetés.
Fő letét: Fürst József gyógy-
s. szerszámok Buda, VII., St. Ulrich-
platz 4. Thora minden levélbeli
megrendelés kifizetés.

sőt 1844-iki XII. kiadásától kezdve a restauráció s az 1830. júliusi forradalom történetét is, egészen Lajos Fülöp trónra léptéig.

Valóban kár, hogy irodalmunkba e munka még eddig áttérte nincs, s örömmel vesszük hírül most, szerzője halála alkalmából, hogy magyar fordítása most készül. Azon művek egyike, melyek még soká nem fognak elavulni.

Megjelölve ezzel Mignet világhírűnek fő forrását s jelentőségének legfőbb jogcímét, vessünk még egy futó pillantást életének folyamára s munkásságának legjelentékenyebb mozzanataira.

Mignet Ferencz 1796. május 8-án született Aix-ben (Dél-Franciaországban, az olajfák s olajgyümölcsök hazájában, a daltermő Provence legszebb pontján), a honnan való volt Thiers is, kivel így gyermekkorra óta szoros barátságban élt, mely hosszú életök egész folyamán később sem lazult meg soha. Tanulását szülővárosa középiskolájában kezdte meg az avignoni lycéeben folytatta. Jogi tanfolyamra ismét Aixbe ment visszsa. Komoly tudományoknak, a történelem és jog tanulmányának szentelte már kora ifjúságát s nagy hajlama levén az irodalom iránt is, míg 1818-ban ügyvéddé avattatta magát, 1820-ban már az irodalom terére lépett és pedig a nimes-i akadémia által koszorúzott művével «VII. Károly dícséreté»-vel. A következő évben még nagyobb sikert aratott ugyanazon irodalmi szakban. A párisi «Académie des Inscriptions et belles-lettres» által kitűzött nagy jutalomra: «A kormányzat és törvényhozás állapotáról Franciaországban, a szent (IX) Lajos trónra léptekor s az ez uralkodó által behozott intézményekről» irandó legjobb tanulmányra ő is versenyzett s a jutalom az ő és Beugnot Arthur munkája közt osztatott meg.

E sikerektől buzditva, már 1821-ben elhagyta a vidéket és Párisba telepedett, hol a «Courrier Français» című szabadelvű lap munkatársai közé lépett s megkezdte nagy munkáját: «A francia forradalom története 1789—1814.» kidolgozását, melyet 1824-ben adott ki először. Ez, még akkor a nagy forradalomnak számbavehető történelme nem is levén, egyszerre európai hírt szerzett nevének. Komoly, de mérsékelt szabadelvűség, történetírói pártatlanság s világos előadás e mű föjlemvonásai. A mellett történelmi előadásokat tartott az Athenaeum-on, melyek nagy népszerűségnek örvendettek.

Igy élt 1830-ig, mikor a júliusi forradalom meghozta az általa vallott elvek diadalát. Mert ő a restauráció alatt a forradalmat s annak eszméit gyalázó és a rémuralom gyűlöletességével a forradalmi eszméket is azonosítani s azokkal együtt befekettíteni törekvő Bourbon-kormányzat ellen küzdött, úgy történelmi nagy művében, mint hírlapi cikkeivel s nyilvános előadásaival.

A júliusi forradalom után részt vett Thiersrel és Carrel Armand-dal a «National» című politikai nagy lap megalapításában. Lajos-Fülöp kormányja által az államtanácsba hivatott meg, de ő e hivatal nem fogadta el, csak a címet — hogy összeköthesse azt az állami levéltár igazgatói állásával, az egyetlen, melyet, tudományos kutatásai céljából, elvállalni hajlandónak érezte magát.

1832-ben az «Erkölcsei és politikai tudományok akadémiaja» tagjává, később örökös titkárává is megválasztotta; 1836-ban pedig az Institut (a francia akadémia) sorozta őt negyven halhatatlanja közé. 1837 óta levén az előbb említett akadémia titkára, itt az elhunyt tagok fölötti emléksbeszéd tartása az ő tisztéhez tartozott, s ezek közt számos jeles és nagy jelentőségű dolgozattal gazdagította a történeti iro-

dalmat. Ez emléksbeszédet «Történeti jegyzetek s emlékiratok» cím alatt összegyűjtve adta ki (1843) két kötetben. Valódi minta-beszédek, melyekben a hivatalos forma hagyományos merevsége sehol sem nyomja el az irodalmi ízlés, a szellem és eszmegazdagítás kiváló előnyeit. Ugyanez időben írta s adta ki nagy — négy kötetes — munkáját is: «A spanyol örökösödés iránti tárgyalások» (1836—1842), s készítette elő a többiek, melyek aztán sorban követték egymást. Összinté hiva a haladásnak, az igazi szabadságnak s a szabadelvű eszmék kultuszának, minden felszólalásában ezt az irányt képviselte. Méltán mondja róla Sainte-Beuve: «Mignet tudományos, szabatos szellem; arra törekszik, hogy elkülönítse a történelemben a bizonyos és szilárdat az ingadozótl; áttekinti azáltalános tényeket, a nagy eredményeket, melyek az illető korszaknak törvényeivé válnak. Ez a történelem szilárd csontváza, eszhatatlan s kétségbevonhatatlan része; az egyéni nézetek e szilárd váz körül önkényesen helyezkednek el. A nagy események döntő okait nem a kisserzőségek képezik; az emberiség és civilizáció haladása nem függ az egyéni szeszélyektől.»

Mint az állami főlevéltár igazgatója, folytatta történelmi kutatásait s fel is dolgozta azok egy részét. Így jelentek meg tőle egyes történeti monografiák, mint «Antonio Perez és II. Fülöp» (1845); «Stuart Mária története» (két kötet, 1851); «Ötödik Károly lemondása a trónról, élete vég-évei s halála a st. juste-i monostorban» (1854). Adatgyűjtését s előkészítéseit azonban egy nagyobb munkára fordította, melyhez azonban csak az anyagot hordotta össze, de melyet elkészíteni már nem birt. Ez a «Reformáció története» lett volna.

A 48-iki forradalom után Napoleon államcsinnye a szabadság minden barátját megdöbentette s elkeserítette. Mignet is lemondott hivataláról s magányba vonult. Ismét közhivaltat nem vállalt többé, mert mikor Napoleon bukása után régi barátja Thiers került a kormányra, ő már 75 éves volt s nem akart visszatérni a közszolgálatba. Utolsó nyilvános szereplése az volt, mikor 1880-ban a Thiers saint-germain-i szobra leleplezésénél nagy emléksbeszédet mondott barátja és elvtársa dícsőítésére. Ez volt hatyudala a már akkor 84 éves agastyánnak. Méltó utóhang egy nemes és szép élethez, mely a haladás és a szabadság szolgálatában telt el!

— á —

KÉSZÜLŐBEN.

Tudtam: nehéz lesz a vég-bucsu,
De mégse gondolom ilyennek...
Óh szörnyű azt bevárni nyugton,
Mig elme és szív elpihennek!

E hosszadalmas készülődés
Nyugodtan halmi, ah, nem enged:
A nagy kérdőjel előtt állva,
Lelkem kimondhatatlan szenved.

Ilyen korán itt hagyni mindent,
Ki úgy reméltem, hogy szerettem!
Férgeknek lenni martaléka,
Mikor tavasz virul felettem!

És tudva, hajh, hogy távozásom
Alig csal könnyet egy-két szemre,
Mig, hogyha később haltam volna,
Talán gyászolna népek ezre!

S az is, kinek csak érettem volt
Szívén minden dobbanás,
Tán egy hét múlva mászt öl már...
— Mert ilyen a világ folyása!

KADOCSA ELEK.

MARCI BÁC SI MALMA

Elbeszélés.

Irta SZÉPFALUDI Ö. FERENCZ.

I.

Mindig forog, mindig zakatol, mindig örül; de már nincs mit. Csepeli az üres szalmát. A kerekét hajtja a víz, de a garatra nem hordja senki a buzáját, gabnáját. Meg van átkozva a malom is, meg a gazdája is.

Szegény Marci bácsi ott ül a malom előtt, nézegeti a hullám vetését s mikor egyet locsosan a víz, felkiált: «En dobtam be őket, hadd boldoguljanak... uszszak át az Operenciás tengert!»

Marci bácsi egyre hivatgatja a vendégeket. Szívesen örölné ingyen is, de senki nem néz rá jó szemmel, félnek tőle, kerülnek. Egy-egy parti fecske surran át a malom fölött, egy-egy kősa veréb leskelődik prédára a tornácra és mikor látja, hogy itt minden elpusztult, tovább repül. Viszi rossz hírét a Marci bácsinak.

Egykor pedig jó világ volt. A szép Rózsikát az egész vidék csodálta; szerelmes volt bele a kántor, a rektor, a nótárius. Ez mind nem lett volna baj, csak Béla urfi kerülte volna meg a malom tájékát is.

Rég volt... talán nem is igaz?... Az ócska malom azt mormogja: «Igaz!»

Elmondom a biográfiáját: mennyit tapasztalt, mennyit élt, míg erre a szomorú, elhagyott sorsra jutott.

Bölcsőjétől a pusztulásig csak egy maroknyi, de nehéz idő áll.

Az érvizi malmot Varjas Boldizsár ur építette és eszéágában sem volt akkor, mi minden nem kerül ki majd ebből a malomból.

A Tisza mentén jól ismerték Varjas Boldizsárt és családját. Nem volt olyan becsületes család messze földön. Az öreg Boldizsár egyik dédapja vicispán, a másik főispán volt; őt magát pedig nem egyszer kinevezték meg a maga idejében főszolgabíróssággal. Dehogy kellett! Tudott ő hivatal nélkül is jól tenni. Tett is többet, mint két tucat szolgabíró.

Az alma nem messze esik fájától, azt mondják; de bizony Béla urfi messze elgurult. Pedig egyetlen almája volt a becses almafának. Béla urfi rossz hírével betelt az egész falu. Huzattá mindig a cigányokkal reggeliz; sem úri leány, sem parasztleány nem lehetett tőle békén. Szakította a rózsát, a hol lehetett, oda sem nézett a tilalomnak.

Piros-pozsgás, rózsás képű leány állított be egy reggel Klári nénihez, Varjas Boldizsár oldalbordájához és cselédnek ajánlkozott az úri familiához.

— Kinek a leánya vagy, fiam? — kérde a jó asszony.

— Nem ismer már a tekintetes asszony? Peták Jánosnak, a tanyai juhászornak a leánya vagyok, Rózi. Az apám küldött szolgálni, hátha tanulhatnék valamit.

Klári néni megismogatta a rózsás arcot, beletekintett a leány nyílt szemébe, aztán, mintha kezdene visszaemlékezni, megszólalt:

— Igen, igen; már ismerlek. Kis leány voltál, mikor az apád el-elhozott hozzánk. Milyen takaros leány vált belőled, milyen jó piros szíved van. Csak hogy itt, kedves leányom, sokat kell ám dolgozni, jókedvűnek kell lenni.

— Dolgozom én, tekintetes asszony, akár éjfélig, csak tanulhassak valamit, mert azt mondta az apám uram, hogy még igen keveset tudok. Pedig az iskolában a kis boglyas hajú tanító annyit vesződött velem!

— Ha jó leány léssz, sokat tanulhatsz és szeretni fogunk mindnyájan.

— Meg aztán jó kedvem is van ám nekem, tekintetes asszony, olyan, hogy... no!

A jókedvű leány be is szegődött Varjasékhoz a többi fehérnép közé.

Csakhamar megtöltötte az egész környéket nótáival, a harmadik szomszédig elhallott a hangja. Béla urfi, kinek fő kedve telt a vadászatban, meg a többi úri multságokban, a bíró uram Julcsa leányától, meg az esküdt uram Tercsikéjétől sem férhetett. Erkölcös leányok voltak, mégsem szabadulhattak meg szárazon az urfítól. Csak hogy egy-két csókba nem olyan könnyen hal bele a leány.

Rózsika ott gyomlált egyszer a kertben,

dalogatta azokat a szép nótákat; körülte összegyűlte még a verébfiókok is, hogy eltanulják tőle. A munka nem is folya olyan vigan, ha a torka berekedne. Dehogy reked be a dalos madárnak!

Béla urfi haza érkezett. A puskáját felakasztotta a szegre s fülebe szállt a dal, melyet eddig még nem hallott. Az ő nótáját dalolták. Önkéntelen ment a dal után ki a kertbe.

A szép dalos leány fel volt gyűrűzve egész könyökig, gömbölyű karja úgy csillogott, akár az alabástrom. Nem ártott ennek a hőféher kéznek még a napugár sem. Rózsaszín szoknya is fel volt szedegve, látszott a bokája, piczi lába... Az urfi oda lépett egészen a leányhoz:

— Eszem a szép szádát leány; van-e már szeretőd?

— Nem is volt, nem is lesz!

— Talán szíved sincsen?

— Az meglehet, — nótá jutott a helyére.

— Add ide hát azt a nótás szádát, hadd csókolom meg!

— Uri dámának való az urfi csókja, az én szám megkopnék tőle.

— Tulpiros keskenőt, selyemkötöt veszek neked; hét vármegyében nem lesz párja!

— Adja oda az urfi a bíró leányának, az megbeszéli; nekem nincs rá szükségem.

Rózsika dalolni kezdett, mintha semmi sem történt volna. Nem is történt. Nem baj az, ha az urfink megettessz, a mi szép; eddig úgy sem mindig követte a szépet, egyszer legalább a javulás útjára tért.

Béla urfink motozkálni kezdett valami a fejében. A kis dalos leány dobta oda. Furcsán volt vele, azt sem tudta, hova legyen, még a bor sem esett olyan jól, meg a puszka sem. Hej, többet is ért az a kis leány minden mulatságnál.

Peták, Peták, miért is küldtet te ide azt a piros arcot; az urfi levegő nincs hasznára, a mező csipkerózájának.

A leány csak dalogatott. Minden nap új nótá termelt az ajkán; vidám nóták, kedves nóták, mintha az urfi levegő még derültebbre festette volna a nótákat.

Az öreg Varjas, meg Klári néni arra ébredtek, hogy az a Béla gyerek egészen megváltozott; már vadászni sem igen jár, mintha kiforgatták volna.

Az öreg már komolyan féltetni kezdte. Nem egyszer mondta feleségének: «Klárkám lelkem, mi lelte ezt a fiut? Elment ennek még az étvágya is». «Meglehet, szerelmes. De hát kibe?» «Hisz sok lány van a vidéken. Mindjárt itt van a szomszédban Kardos szolgabíró három leánya, Juczika igazán olyan takaros teremés, hogy már a fiatal fiskális is rávetette a szemét. De ha Varjas Béla akarja, akkor az övé lesz! Csinos legény az a fiu, beleboldogulhat egy szolgabíró-leány!»

«De sohasem láttam ám, öreg, hogy az a gyerek csak egyszer betette volna a lábát Kardosékhöz, kivéve, mikor a mult szüretkor együtt voltunk. De akkor is többet volt az ivóczimborákkal, mint Juczi kisasszonnyal». «A szerelemnek az a fortélyja, hogy titkolózik; a többiek bámulnak, találgatnak, az ember meg már uszik. Hát mikor beléd szerettem Klárkám, nem mindenki azt hitte, hogy a vén doktor unokájátka habarodtam bele? Pedig ugyancsak értettük már egymást. Hát az édes apád nem ámult el, mikor kicsiptem magamat, beállítottam hozzá és megkértem a kezedet?» «Ez bizony ugy volt.» «No látod, ilyen a szerelem.»

II.

Csak találgatták, csak szimatolták, hanem a dolog nyitjára nem akadtak rá. Úgy jár az ember, a harmadik határban keresi a tolvajt, pedig ott rejtezik előtte.

Az öreg Varjasék nagyon biztak Juczikában, hogy megtéríti a korhely fiut. Mikor aztán látták, hogy mégsem Juczika az az áldott lélek, indultak egy házál tovább, ismét tovább: szolgabírótól az esküdtig, a tisztartó kurijába, meg a számtartóékhöz, de csak nem találták ki hogy ki után bomlik a legény?

A dalos pacisirta pedig ott a kertben folytatta nótáját, mely az urfink szíve tájájá jutott. Vasárnaponként, ha Peták Rózsika felöltötte takaros pruszlikját, szinte földig érő haját egy fonatba fonta, bokorugrós, virágos szoknyáját magára vette s piczi topánkájá gyönyörű bokáját mutogatta, majd megvakult bele a falu legénye.

A tekintetes asszony is nem egyszer mondta: «Soh sem láttam ilyen urifajta parasztleányt. Nem csodálom, hogy egész raja a legényeknek kíséri de csak messziről; nem mer hozzá to-lakodni egyik sem, még utoljára a parasztnak is be kell magát mutatni, ha beszélni akar ezzel a leánnyal.»

Rózsika ott ült a pad szélén és rózsás ajakát, melynek a kertben annyi dolga volt, a templomban sem pihentette. Mig a mise tartott, énekelte ő is a szent szolozsmákat. Maga az öreg Babi néni, ki a falu szája volt, elismerte, hogy a két zsák krumplit főlemelő Pisze kántor sem tud úgy énekelni.

Mennyien tekintettek arra a pad szélére, de nem látták meg a pillantásokat az, kinek szánya voltak. Rózsika csak az oltárképre nézett, meg a kis imádságos könyvébe, melyet bérmláláskor adott neki a tisztelendő ur, mert legszorgalmasabb tanítványa volt.

A tisztelendő urnak igazán nagy gyönyörűsége telhetett ebben a tanítványában, mert nemcsak azt tanulta meg a maga idején, a mire tanították, hanem mostan is ugyancsak hasznára van a tisztelendő urnak. Harminez esztendeje már, hogy Laposon lelkeszkedik, de annyi legényfajta még egy esztendőben sem hallgatta szent beszédét, mint a mifő Rózsika föléseperedett és ilyen heted-hét országra szóló takaros teremést lett.

Mikor a «falu rózsája» kilépett a templomból, mára nem is nézett a legénység, mára nem is irigykedett a leánysereg.

Csak legalább Babos Marczit, az érvizi új molnárt hagyná nekik; hanem már ez is veszködik utána, pedig csak az imént jött haza az apja temetésére, meg hogy az apja mesterségét a maga kezébe vegye.

Babos Marczit a mise után nem is ment vissza a malomba, hanem egyenesen a Varjasék lakása elé tartott. Meg voltak győződve a leányok, hogy a Rózsika kezét meg megkérni, pedig még jóformán nem is ismeri.

A fiatal molnár a tekintetes ur elé lépett és alázattal kérte, hogy az érvizi kis malmát hagyja továbbra is az ő berletében, csak egy gondját viseli, mint az apja viselte, pontos fizető lesz, bizonyára meg lesz vele elégedve a tekintetes ur.

— Jól van fiam. Derék legénynek látszol, hiszem, hogy tudod a mesterségedet is; ha megbecsülsz magad, még tied lehet egészen is az a kis malom.

— Majd meglátja, tekintetes uram, megbecsülöm én magam.

Varjas ur meg Klári nénit is behívta szobájába, hogy megmutassa neki a malom új gazdáját.

Volt a legényen mit nézni. Öles termetű, széles vállú, alig huszonhat éves volt; úgy állott rajta a két magyar ruha, mintha ráöntötték volna. Tüzes fekete szeme villámokat szórt, fekete bajusza hegyesre volt fenne, mint két szurony. Roppant erő látszott a karjaiban; ez talán felemelne tenyerén a malomkövet, mint Kinizsi. A kit ez a legény megszeret, meg lesz szerette; a kire megharagszik, az meg lesz verve. Fejéhez vágja ez ellenségének az egész malmot.

Babos Marczit hálálkodott a tekintetes urnak és asszonynak, aztán ment kifelé az ajtón. Mikor a tornász végére ért, Rózsikával találkozott, kinek épen Béla urfi kívánt jó napot és kezét megszorította, úgy hogy Rózsika igazán olyan piros lett, mint a rózsza, mikor a deli molnár eléje állott.

— Én volnék az új molnár, Babos Marczit.

— Én meg a vén Petáknak a leánya, Rózi.

Ismeri kigyelmed az édes apámat?

— Hogyne ismerném! Hisz csak őt esztendeje mentem el hazulról a mesterséget tanulni. Még akkor te, Rózsikám, olyan iczipici leányka voltál akár egy kicsi babszem.

— Ugy-e nagyon megnőttem azóta?

— Meg ám; megnőtött a szépséged is. A templomban kérdeztem Tallós Pistától: ki az a gyöngyvirág? Hát ő mondta, hogy a Peták Rózi.

— No ezt ugyan bekente-fente a természet, mondom, minden szépséggel; nincs ennek sem harmatja, sem rózsavízre szüksége.

— Én is láttam kigyelmedet a templomban. Mindjárt kitűnt a többi legények közül.

— Hát messzire kinyultam biz én az isten markából, egy kicsit sok is a jóból, nagy darab posztót kell a majsternek lekanyarítani a ru-

hámhoz. Fligelman voltam én a katonaságnál is.

— Már nem katona?

— Kiszolgáltam én már a magam porcióját, hadd veszködjék más. Most már itthon maradok, aztán megfészkelem magamat, aztán majd viszek a fészekbe valakit, egy kis dalos madárkát. Rózsikám, te, van-e már embered?

— Ugyan mire nem gondol kigyelmed!

— Akkor áldjon meg az isten; látjuk meg egymást.

Babos Marczit is megszorította a kezét, mint az előbb Béla urfi. Melyik kézzel tartotta égette jobban a kezét?... Ej, az a Béla urfi!...

Szegény kis Rózsikának hogy ostromolják a nyugalmát kétfélel is. Milyen szép legény mind a kettő. Mert akárki akármint mondjon is Béla urfi, de azt nem mondhatja senki, hogy ki nem állja a versenyt a falubeli legényekkel. A mult télen egyszer felöltözködött parasztleánynek és oda elegyedett a leányok közé, mind úgy olvadoztak, akár a vaj! Hamis legény Béla urfi! Ugy meg aztán egy parasztleány sem tud beszélni a leányok nyelvén, mint ő. Mézédés az ajka, csordul róla a szép szó, halgatnak is rá, bizony jobban mint a tisztelendő ur beszédre. Ugy hallgatta a bíró leánya, meg az esküdt leánya, meg az a többi sok leány, ki azóta mindig könyez és az üdvösséget siratja.

A ki Béla urfiával sokáig beszél, annak elveszett a pártája, hogy többé soha sem találja meg.

Haragusznak is rá a legények. Miért nem választ ural kisasszonyt, ha úgy szereti a leányokat? Hagyja nekünk, a mi a miénk! Mi sem megvünk a szolgabíró kisasszonyok után. Nem jó vége lesz ennek a históriának!... Addig jár a korszó a kutra, míg eltörik. Hej, ha Varjas tekintetes uram nem volna olyan áldott jó ember, isten bizony már el is tört volna. Csakis azt a derék apját nézik.

(Folyt. köv.)

A KÁLVINTÉRI SZÓKÓKUT.

Ybl Miklós, kinek jeles építési tehetségét az újjáalakuló főváros annyi monumentális épülete hirdeti, s ki oly sok emlékművet állított, régóta tervezte meg, hogy Budapest főbb tereit s az utcák keresztező pontjait egy-egy kuttal ékesítse, melynek csobbanó és morajló víze forró nyáron üdülést adjon a levegőnek. A legszebb tájkép is élettelen és néma, ha nem csillan föl rajta valami ér, vagy akár mocsrá, s mennyire emelik a nagy városok szépségét, kellemét a szókókutak, melyeknek sugari vidáman túllármázzák az utcák nyüzsgő raját.

Jól tudták ezt már a középkorban is, s a népek ez érzékének köszönhetők az oly műremek, mint a «Fontana Gaja», melyet Siena főterén Jacopo della Queresza épített, a festői hatású «Fonte dell Nettuno», mely Bologna egy nevezetessége és Giovanni da Bologna műve, továbbá Rómában a «Fontana di Trevi», mely festőiség tekintetében minden más kutat felülmul s a diadalfogatan tovarobogó Neptunt egész kíséretével fölülteti. S Viterbo, Florenz, Nürnberg, Salzburg, München, Basel, Bécs s főleg Páris és Versailles hány szebbnél szebb fontaine nel ékesedik.

A mi fővárosunk e tekintetben nagyon szegény. De végre van egy monumentális kutunk is. A mi Ybl Miklós utmutatása szerint készült s mestere Feszler Leo, e nálunk letelepedett s már otthonossá lett osztrák szobrász. Jó gondolat volt a Kálvin-térre, e népes helyre állítani a művet. Egész sor utca, m nt egy csillagban fut itt össze, s látni engedi a kutat; vidáman szökő vizsugaraiknak csörgését már távolról hallhatja a járó-kelő. A pesti hazai első takarékpénztár, ez áldozatkész intézet, nem adhatott szebb ajándékot a fővárosnak, mint midőn e művet építtette.

A művész a szobor-alakokban hazánk nagy legnagyobb folyóját személyesítette s ezzel sajátos nemzeti vonást adott a plasztikai résznek. E négy folyó allegóriája közül három, a széles medence közepén három oldalt kiszögellő architekturai törzsön ül. Elöl jobbra a Tisza, mint ifjú, bájos nő, egymásra helyezett lábakkal; két kezében hálót tart, melyből most hullott ki néhány kecsge. Balra a Dráva;

A KÁLVINTÉRI SZÖKŐ-KUT.

A Kálvintéri Szökő-kút a Kálvin-templom mellett áll, mely a város egyik leggyönyörűbb és legrégibb emléke. A kút a 17. században épült, és a Kálvin-templom építészének, János Kálvinnek a tervére készült. A kút a város egyik leggyönyörűbb és legrégibb emléke.

A Kálvintéri Szökő-kút a Kálvin-templom mellett áll, mely a város egyik leggyönyörűbb és legrégibb emléke. A kút a 17. században épült, és a Kálvin-templom építészének, János Kálvinnek a tervére készült. A kút a város egyik leggyönyörűbb és legrégibb emléke.

A ROMÁN KIRÁLY SINAI AI KASTÉLYA.

egyik lábát díszes edényen nyugtatva. Őleben csigákat és kagylókat tart; ezekből hajába is jutott ékesség gyanánt, sőt homloka fölött a diadém szintén egy szép kagyló. Háta ül testvére, a Száva, ki szebb, mint a többi, de telenül néz maga elé.

Nemesek e szobrok, hanem számos más plasztikai rész is ékesíti a szökőkutat. Két-két alak közt egy-egy csésze nyúlik ki a kerek törzsből; mindegyik csészét elől kagylókból, apró delfinekből, továbbá vízi növényekből leleményesen stilizált domborművű fej ékíti. S e csészékbe a fölöttük ékeskedő vízöntők szolgáltatják a folyadékot, mely széles sugárban ömlik alá. A vízöntők relief-fejek, majd tölgyfalevelekből, majd kigyókból s kagylókból szerkesztett hajdisszal. S mindenütt, a hová a szem néz, ékítmények élénkítik a művet. A két csészét, különösen a nagyot, akanthusz levelek, kagylók, delfinek borítják, s e lebegő medenczében gyűl össze a felszökő víz, a honnan aztán ismét alázuhog.

S koronáját e szabatosan fölépített archi-

tekturának a Duna alakja képezi, a ki legfelül, a tetőn áll. Lábat egy delfin fején nyugtatja, jobb kezével lapátot tart s rá támaszkodik, baljában pedig kagylót szorít. A válláról lecsu szott lepel egész természetét látni enged, mely a Neptun-szobrokra emlékeztet. Ez az alak sok nehézséget okozott a szobrásznak. A természet-szerű sokkal nagyobb Duna oly magasra jutott, a honnan most kisebbnek látszik mint a Tisza, Dráva és Száva alakjai. A bécsi Albrecht-kuton akkép segített magán a mű készítője, hogy a mellékfolyók alakjait fokozatosan kisebbeknek tüntette föl, s némelyik, mint az «Inn», egész gyermek. De ez alakok mind egyenlő magasságban állanak.

A mily érdemeket szerzett Feszler Leo a kis minták elkészítésével, ugyanannyit kell tulajdonítanunk Brestyánszky Bélának, ki a hatalmas alakokat s egész kutat nagyban kivitte s kifaragta, valamint Marchenke Vilmosnak, a ki a gazdag ornamentikát szolgáltatotta a műhöz.

A legalsó medencze két oldalán egy-egy tábla fölíratát hirdeti, hogy a monumentális

alkotás mikor készült s hogy az első hazai tákárékpénztár ajándékozta azt Budapest fővárosának.

PRÉM JÓZSEF.

A SINAI AI KASTÉLY.

Erdély kies bérceitől délre regényes vidéken fekszik a román király újonnan épült nyári mulatóhelye Sinaia-ban. E kastély, hol a mult évben a szomszéd ország fejedelme többi közt Andrassy grófot is fogadta, népszerű hely lett mindenfelé. Nem diplomáciai alkudozások, nem fényes udvartartás, sőt nem is rendkívüli szépsége hozta meg e népszerűségét, hanem az a bűbáj, melyet korunkban mindenütt tápszatalunk, midőn a még csak egy-két nemzedékkel ezelőtt is oly feszes európai fejedelmi udvarok önállóan s ösztönös kedélyesekké változnak át s a koronázott fők valódi emberi alakokban mutatják be magukat. Peles kastély — így hívják a román király nyári lakát — ily kedélyes élet színhelye. A német eredetű s ifjú éveit szerény

körülmények között töltött fejedelem e félreeső magányában, mint valami kis birtokos, csendes, zajtalan élvezettel tölti idejét, neje zongorázik, fest, verseket ír s mindkettőn őszinte örömmel s fesztelenséggel fogadják vendégeit.

Maga a kastély is, mely hatalmas masszív talapzatán bolthajtásúval, verandáival, erkélyeivel, tornyaival oly sajátosan tarka-barka, de azért éppen nem visszataszító képet nyújt a nézőnek, maga a kastély is a királyi pár terve után készült, kik e czéla saját ízlésük szerint összeválogatták mindazokat a részleteket, melyeket a német renaissance-kor műemlékeiből legjobban megkedveltek. Földszíntje is német művészekről ered. Müncheni s bécsi festők rajzoltak ide különböző, a német középkorból vett tárgyu képeket; az ablakokon müncheni üvegfestők dolgoztak, az szobrok Berlinből és Stuttgartból kerültek, a butorok, a renaissance-kor ízlésének megfelelően, Mainzban, Hamburgban s Bécsben készültek, s a sok német és antik alak mellett szinte idegenszerűnek látszanék a lépcsőház ablakaiban két román fejedelem képe, ha azokat is nem müncheni művész készítette volna.

A külsőhöz teljesen hasonlít a benső élet is. A fejedelem, ha román vendégek nincsenek, családja s közvetlen környezete tagjaival csak németül beszél s legszívesebben veszi, ha német vendégek látogatják meg.

Az épületnek vadász-kastély jellege van. Középkori jellegű tornyos alakja még inkább a körülötte emelkedő sűrű fenyves, a kövek között zuhogó patak, az egyszerűségből ki nem vetkőztetett természet s a felette emelkedő hófedte hegyek önkénytelenségére emlékeztetik az utast. Bensejében a nagy terem, egészen sötét faburkolattal bélelve, s több kisebb helyiség vadállatok fejével s fegyverekkel van díszítve. De azért az épület fényesebb, mint a vadász-kastély szokásos rendesen. Az egészét villamfenyő világítja meg, a folyosókat óriási tükrök díszítik s a termetek festett üvegek tündéri fénye árasztja el. Minden szoba különböző színű, sajátos butorokat rejt magában. Egyik török szoba, hol az üvegajtókon török feliratok vannak, a falak, tető, divánok, függönyök mind himzésből készítek.

A királyné elfogadó terme tisztán világos és világoskék színű, különösen szépek benne a nehéz függönyök, melyek az ablakok felett természetesen ránczokban lebegnek. Van rokokoterem sötétpiros butorokkal, van zeneterem, melynek falait a királyné, a nálunk is jól ismert «Carmen Sylva» dalaiból s meséiből vett alakok díszítik. A király fogadószobáját tigris- és jegesmedvébőrök, valamint finom szírmái szőnyegek teljesen beborítják. A legmagasabb torny tetején van az írószoba, óségi német divat szerint, tele egy falakon, mint az asztalokon s székeken német jellegűkkel s innen, mint képekben is látható, a torny mindanegy oldalán körülutott erkély terjed ki, honnan a közel vidékre valóban festői kilátás nyílik. Egyszóval a nagy kiterjedésű s igen változatos jellegű épület minden részében van valami kiválóan érdekes nézni való s a fiatal házaspár, mint valami egyszerű földbirtokosok, örömet vezetgetik körül vendégeiket, hogy e tündéri részleteket nekik megmutogassák.

Tíz éve már, hogy e fényes havasi tündérlak készülében van a benső berendezése jóformán nagyjából is csak a múlt évben lett kész. Azonban a fejedelmi pár, ha csak tehette, igen szívesen töltötte már azelőtt is itt a nyári hónapokat s a múlt nyáron csaknem állandóan itt lakott, csendes házi dolgokkal foglalkozva. Együtt tervelték ki az egész kis kastélyt, ábrándos kedéllyel s egyedül német hagyományos ízlésüknek hódolva készítették elő annak részleteit s így nem csoda, ha a maguk alkotta tündérvilágba oly annyira ragaszkodnak. Szereti azonban e helyet mindenki, ki itt megfordult.

Európa udvarainál a régi feszesesség ma már igen csekély kivétellel teljesen megszűnt, de az utazók egyhangú nézete szerint sehol sem található fel fejedelmi körben oly kedélyes és vonzó élet, mint e helyen, a vadon közepett, egy függetlennek csak nemrég lett nép hazájában, melyről kevéssel ezelőtt még legtöbbször csak kicsinylőleg szoktak beszélni.

A MAORIK.

Újabb időben nagy feltűnést keltett az utazók amaz értesítése, hogy a maori népfaj kihalt-e, holott általános nézet, hogy jobb sorsot érdemelne, mert mind szellemi, mind egyéb tekintetben túlszárnyalja az ausztráliai benszülötteket. Kőszó s halesontból készült kapa segítségével gondosan s ügyesen mivelik szántóföldjeiket, sőt csaknem mértani szabotossággal állítják elő csónakjaikat is. Meglepően szép faragványokat, karcrajzokat készítenek művészeik, ezenkívül oly finom szövöet szőnek asszonyaik, hogy az csaknem kiállja a versenyt még a selyemmel is.

Azt meg kell adnunk, hogy semmit sem tökéletesedtek, sőt az európai összeköttetés következtében mintegy szándékosan régi szokásaik háta mögé vonultak vissza, tiltakozván minden idegen behatás ellen. Egy ízben egy szép maori nő az európaiak közé vegyülvén, hódolt a divatnak, azonban mielőtt övéi közé került vissza, ledobott magáról minden idegen jelvényt, örlött, midőn férje oldala mellett lovagolhatott a mesze síkságon.

Ha elvett egy-egy maori fölveszi a keresztény vallást, abban nem sok köszönet van, mert ősi hitéhez képest még most is azt tartja, hogy a jó emberek lelke hosszú utat tesz a mesze észak felé, míg meg egy nagy sziklától nem mehetvén tovább, a tengeren eluszik a «Három Király» szigetéhez, a paradicsom úgy vélt kapujához. Sokan azt hiszik, hogy az *ujarara* — egy szép zöldes színű gyík — nem más, mint a mély tiszteletben tartott *tapu*. Ilyet dobni valakire a legnagyobb sértés. Ez a tréfa Hay utazónak, kitől ismertetésünket veszszük, csaknem életébe került. Egy ízben fölkapván egy ilyen gyíkot, odadobta azt nagy társaság jelenlétében egy Póra nevű keresztény maorihoz. A csoport hirtelen felugrott, táncolt s hadi dalt énekelt. Hay eleinte azt hitte, hogy csak tréfálnak. Azonban egyszerűen csak fölemelt fejével kék török felé s ha a közeli házba nem menekül, aligha marad ép bőrrel. Nagysokára mégis kibékültek s maga Póra beszélt el, hogy menyire el voltak ellene keseredve. Mikor azonban elmenekült, lehiggadtak, meggondolván, hogy Hay nem tudja elkövetett tréfiája nagy horderejét, továbbá azt is meggondolták, hogy ők már keresztények, tehát lemondtak a boszúállásról.

Ha keresztényekké lettek is, nem tudják levethözni szenvedélyességüket. Egy ízben Judás árulásáról beszélvén előtűnt a hittérítő, fegyvereiket fölkapták, fogaikat csikorgatták s lábaikkal dobogtak. A kereszténység előttük új alakba öltözött *tapu*. A tapuban találják összeszűrt minden vágyukat, gondolatukat. A viz, ha halgazdag, mindjárt *tapuvá* lesz, az erdő a madarak fészekrakásának idején vagy gyümölcsözés alatt szintén *tapu*, ugyiszintén a patkány is, a maori konyha eme finom falatja. A tapunak szentelt leány a nőtlén maori ifjak előtt éppen oly biztonságban volt, mintha zárdába lett volna elzárva. A leghevesebb háborút a *tapu* megsértése szította lángra. A *tapu* jelenlétét könnyen fölismerték, — elég erre nézve egy köteg len vagy sün, kifárgott pálcázka illesztett csontdarab vagy szőr. Maning bíró, ki a maorikról érdekes könyvet írt, felebaráti szereteténél fogva szentelődött föl *tapuvá*. A part közelében az első csontok között egy koponyát találván, azt eltemette. Társai rögtön eltávoztak mellőle, éjjelre elkülönítve kellett maradnia, az elébe tett ételt érintés nélkül kellett elfogyasztania. Aztán a tohunga (pap) szentelte meg. Le kellett vetnie saját ruháját, konyháját, lakását lerombolták.

A közejük vetődött keresztények lemeszár-lását nagyjából a *tapu* megsértése idézte elő. Du Fresne esete is ezt igazolja, hogy Macquarie kormányzó még 1813-ban szigorúan ráparancsolt a hajósokra, hogy a *tapu* meg ne sértsék, rá ne lépjenek temetődombjaikra s el ne raboljanak senkit sem a maorik közül. Figyelmeztetése hiába volt. Az izmos és erős maorik kedvelt zsákmánnyul tekintetvén, különféle ürügy alatt a hajóba édesgettek néhányat s különösen a nőkre vetették ki hálójukat. Nem csoda tehát, ha elkecserelek. Egy hajós kapitány egy főnök leányát ragadván el, kétszáz mérföldnyire kitétte hajójából a partra, hol a szegény leány fogságba kerülvén, a vadtörzs lakomájul szolgált. Mi természetesebb, minthogy a főnök bo-

szut esküdött a fehérek ellen. Véres bosszura adott okot az is, hogy az elfogott maorikkal embertelenül bántak. «En főnök vagyok!» rimázkodott egy ily fogoly maori, mikor korbáccsal kényszerítették a szolgálatra. «Rabkutyva vagy», viszonzá a korbácsütéseket ismételve a Boyd hajó kapitánya. «Majd meggyőződöl a felől, ha tartományomba érsz!» kiáltott fel ökleit mutogatva a megkínzott maori. A hajónak véletlenül a Wargaró öbölbe kellett vitorláznia, éppen azon helyre, hol a szerencsétlen főnök lakozott. Sikertől ellillannia, megmutatta megostorozott hátát az ő alattvalóinak s ezek mindjárt véres bosszút esküdtek, mert a főnök megsértését csakis vérell lehet lemosni. A kapitány s a legénység egy része tűzfizba be-szerzése végett kiszállott a partra, a hajón körülbelül ötven ember maradt vissza. A maorik utjokat állották, s mindnyáját lekonzolván, az áldozatok ruháit magokra vették s este így felöltözködve mentek a hajóhoz. A legénység mit sem gyanítva, lebecsülte a ladikot. A hajón is lekonzoltak mindenkit, egy nő s gyermeke kivételével, kik a főnök irányában szívességet tanúsítottak. A hajót kirabolták s a főnök apja azon való örömben, hogy puskához juthatott, mindjárt egy hordóra lőtt. A hordóban puskapor volt; az rögtön föllobbant s az öreg főnök körülbelül tizenkét maorival ott lelte halálát.

A *tapu* sikeresen törté meg néhány hittérítő. Egyik telepök a Kerikeri folyón túl volt, melyről tudták, hogy *tapu* alatt van s a miatt a hajókázás be lett szüntetve, nekik pedig csak ez uton lehetett eljutniuk állomásukhoz. Mindennek elszántan vágta neki a folyónak, mit a maorik meglátván, eleikbe kerültek, elfogták a csónakot s a hittérítőket megkötözve hurcolták a partra azon határozott szándékkal, hogy azokat mielőbb fölfalatozzák. Elebb azonban a hajóban felcsomagolt szerekre vetették magokat, hogy annál jobb étvágygyal fogyaszták el a bugyó hittérítőket. A felcsomagolt szerek pedig nagyjából arvoszerek lévén, mint pl. jalappa, kasszoreum stb., elképzelhető, hogy a maoriknál minő hatást idézett elő. Mindnyáját meggörnyedt s ők fogták a dolgot rimánkodásra, sőt a mi több, tapasztalván, hogy ezáltal őket a tapu cserben hagyta, ott a helyszínén mindjárt ártértek a keresztény vallásra.

Nem járt ily szerencsésen Du Fresne. De Surville, ki előtte járt erre, nem jó hírt hagyott maga után. A legszívesebben fogadták, betegét, kik a tengeri vihar miatt sokat szenvedtek, a legodosabban ápolták. A vihar után hajójára kelve, észrevette, hogy egy ladikja eltűnt, s a benszülötteket gyanúsítván, hajójára csalta a főnököt, aztán vasra verette, majd a falut gyújtotta föl. A vasravert főnök csakhamar meghalt, holttestét kitéte a partra, ő maga aztán büntetlenül menekült el, hogy mások lakoljanak igazságtalanságáért. Két évvel az esemény után Du Fresne a sziget tulsó partján vetett horgonyt. Egy hónapig vele s legénységével a legszebben bántak. Egyszer csak őt magát s tizenhat társát bekerítvén elfogták s megették. Crozet, az alkaptány erre iszonyu pusztítást vitt véghez rajtuk s hatvanad magával elvitorlázott onnan, hirdette, hogy e megszárlást nem igazolja semmi sem. A Cook-öblöt e megszárlás emlékezetére «Árulás szigetének» nevezte el. A tiszta igazság csakis 1851-ben derült ki. A kormányzó, Grey értesülvén, hogy a nyugoti part közelében néhány francia szenvedett hajótörést, Dr. Thompsonot küldte segélyül azon utasítás-sal, hogy szállítsa a hajótörötteket Aucklandra. Mintegy kétszáz benszülött sietett a menekülők segítségére s Thompson ekkor tudta meg egy pár öregtől, hogy ezelőtt husz évvel miért ették meg a francziákat. Du Fresne bálátlánul fizette vissza az egy havi szives vendéglátást. *Tapuvá* szentelt fát vágott le, hogy a mellett főzzön, továbbá olyan fával is tüzelt, melyre ősi szokás szerint egyidőre az elhalt főnökök holttestét szokták felfüggeszteni, s mikor ezt szemére lob-bantották, egy főnököt vasra verettek s egy pártanyát felgyújtott. Tehát még sem egészen Surville bűneiért lakott; némileg maga szerelte magának a bajt, s Thompson meggyőződött a felől, hogy a maorik nem hazudtak.

A «mana» kifejezés, vagyis inkább fogalom alatt a maorik a jó szerencsét, tekintélyt, kedvező jelt értik. Ez a mana, lehet valami varázsbálta vagy más ilyes eszköz. A mana eszméjével egybefüggőleg hajóznak meg a rang előtt. A főnök jóval alantabb áll, mint az a

törzsfőnök vagy király, ki minden kétséget kizárólag hivatkoznak arra, hogy ő ama főnök családjából származik, ki Hawaiki-ből jött át a maorik szigetére. A rabszolga, ki gyakran nemes származásu idegen, ha hősiességének elvitat-hatlan jeleit adja, magasabb rangot vihat ki magának.

Általában nagyon hisznek még maiglan is a természetfölötti jelenségekben. Igazolja ezt azon körülmény is, hogy a világot sem merik meg-törni a *tapu*. Egy főnök rabszolgája, ki azon kegyben részesült, hogy ura oldala mellett har-czolhasson, a nyert csata után a rablott zsá-kmányban élelmiszert találván, gondatlanságból jóllakott, mi által a *tapu* megtört. Mikor e törvényszegést bevallotta, beteg lett s bele is halt. Nem tudjuk, ha vajjon a spiritizmust nem tőlük kölcsönözték-e át Bastián ur és társai, de annyi bizonyos, hogy a szellemidézések nagyon lábrakapott a maorik közt. Maning európai tudós jelen is volt egy ilyen szellemidézésen s látta a nemrég elhunyt főnököt megjelenni. Miképen varázsolta azt elő a sohunga (pap), nem foghatta fel. Elég az hozzá, hogy az elhunyt főnök ifjú jegyesét annyira megindította ez a csodás jelenség, hogy öngyilkossá lett, találkozni akarván jegye-sével a szellemvilágban.

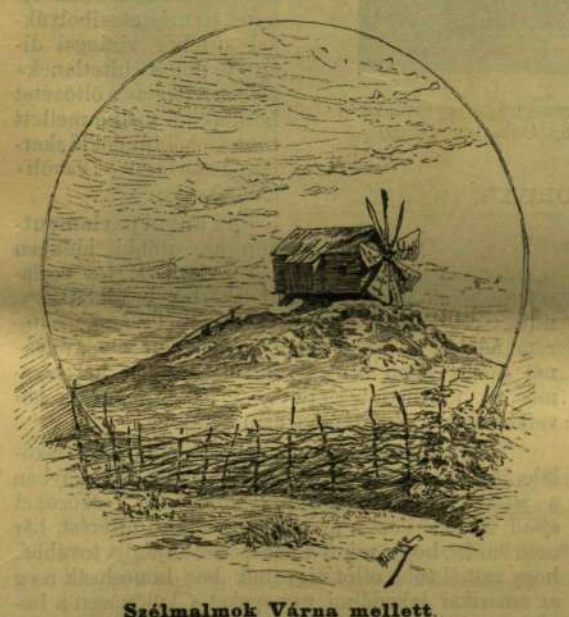
Igazi lovagias nép voltak, míg az euró-paikkal meg nem ismerkedtek. Ha az ostrom-lott tanya lakóinak elfogyott élelmi készletek, a támadók ellátták őket gazdagon élelemmel. Lovagiaságukkal nem fért össze az, hogy ki-ehetvették által végük be a várat, s a vízfórást semmi körülmény közt sem zárták el, mert ha az ellenség vezet meríteni jött ki az elfoglalt terület határára, ez fegyverszünet gyanánt te-kintették s a vízmerítést nem gátolta meg semmi sem. E lovagiaság ma már csak hirtől ismeretes. Most már ismerik a palinkát s a puskát, e két gyilkoló szert. Sőt a politikát is megne-szelték. Hong főnököt az európaiak rá tudták venni, hogy lázadó honfiat tömegesen lövessék főbe. Nálunk a puskapor nem tette vérengzőbbé a háborút, de a maoriknál a megfordított vi-szony áll, mert a gyilkolás nem szűnik meg, míg a néptörzsek egymást ki nem irtják. S ezt a pusztítást, fájdalmat, rendszeresen folytatják.

K. T. K.

UTI JEGYZETEK A SZOMSZÉD KELETRŐL.

Irta DE GERANDO ATTILA.

(Folytatás.)

Szelmalmok Várna mellett.

Március 28-ika.

Bejárjuk a várost. Kutak a falban márvány lapokból, török felirásokkal ékítve. Találkozunk tegnapi visszautasított kalauzunkkal: már nem busul, vidáman kocsizt. Fenn az utca kiszéle-sedik: kut, váluval; mellette óriási vén fa, egy emeletes nyitott tornáczon néhány pipázó lebá-mul. Tovább egy másik fa, még hatalmasabb. — Egy fiakker elhajt. Furcsák ezek a bolgár kocsisok: alig ülnek a bakon, féloldalt, haj-longva, mint a nád, minden zökkenésnél. Der-ekukat, hónaljig, széles öv szorítja, s men-nek mint az ördögök. Sok réz van a hámon: déli ízlés. — Egy kocsi a váluhoz hajt, s lovát a bakról megatja, egy vén török is száma-rán odalép, meg egy koldus asszony, ki a

láncon függő csészével merit magának.

Lemegyünk a tenger felé. Egy boltban, mely nyitott mint egy szinpad, rez-üstöket kalapálnak. Más kira-katban kedves kis török papu-csokat nézegetünk. A boltos, aajtájához támaszkodva, min-ket néz: se nem kínálja árut, alkalmatlan tolakodással, se nem riaszt el gyanakodó te-kintettel; várja illedelmesen tetszésünket. Tanulhatna tőle sok európai.

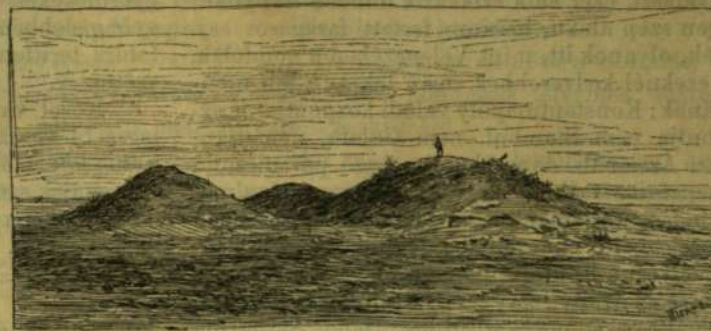
Az öbölhez jutottunk, mely hosszú ívben szegi át a térséget egész a tulsó dombsorig. Ked-vünk támad odáig menni, közvetlenül a ten-gerr mellet. Legalább egy óráig gyalogolunk a nedves homokon. Utközben nagy gözöshöz érünk, mely felig a homokba süllyedt. Meredek érezfalához lábát van támasztva: felszaladunk. Felülről eszes arcu matröz pillant meg, s nyá-jasan a fedélzetre segít. Előbujik a kapitány; vastag tuskó, rőt szakállal. A matröz görög, a kapitány angol. Épen buzát raktak ki hajójából, mikor vihar támadt, a horgonyok elszakadtak, s a roppant jármű ide vetegett. A legénység hazament, csak a kapitány maradt: itt unja magát két hónap óta. Szó van arról, hogy a 700,000 frankot érő hajót 100,000-ért eladják.

Elérjük a tulsó dombokat; gyér növényze-tét juhnyájak legelik. Felkapaszkodunk s ki-érünk a fensikra, mely az öbölől délre a ten-gert szegélyezi, éppen úgy, mint a várnai fensik, ettől északra. Néhány sziklás dudorodást eleinte *tumulussoknak* (mesterséges sírdomboknak) vé-lünk; egy-kettőn szelmalmok állanak, melyeket lefénnyépeztem. A valódiumulussok odább vannak, két sorakozik egymás mellett, görbe ív-ben. Hármát levetttem. A kilátás érdekes. Ugy tűnik fel Várna, az északi magaslatok oldalán, színes házáival, minaretjeivel, mint egy tömött török szöngye. A tenger mélyen benyulik a vörö-s hegyfokok közé, sima kék lapján egy fekete pont, a Lloyd hajója, mely tova fog vinni.

Délután még egy kis sétát teszünk a *kon-zulák rakpartja* mentén; ronda út, mely a part or-mát követi. Ama festői házcsopót mellett, mely tegnap szemembe ötlött, néhány árboez hirdeti, hogy itt laknak az idegen konzulok. A város árkaiból érünk: pusztulófélben vannak. Túl zöld fensik hivat, melyen tömeg nyü-zsög: e fensikot, melyen alatt, a tenger szegé-lyezi. Gyönyörű játszóhely, s valóban e tömeg játszódozó gyermekekből áll: labdázna, bir-koznak; egy kis fiú tiszser vágatja magát föld-höz, s egyre tüzezebb. Egy pár nagy tanuló is szerepel a játszó közt, gyermeki vidámsággal; nevetés cseng mindenfelé, de semmi vad or-dítózás.

Estére a gözös fedélzetén vagyunk: las-sanként homály borul a szép öbölre, kigylunak a parton Várna lámpái, s a tiszta kék egen a csillagok. A lég csendes, a víz mozdulatlan, bá-ratainkra gondolunk; sajnálunk, hogy nem élve-zik ők is e búvós órát. Reggel van, a fedélzetre lépek; már látszik a *Bosporus* bejárata: romla-dozó vár jelöl, mely vöröses sziklaparton emel-kedik. Befordulunk a híres átjáróba; széles, kigyózó folyosóhoz hasonló, melynek padozat-ját azurkék víz, mennyezetét a gözösök barna füstje, falait két hegylány képezi; a parton itt-ott fakószínű épületesopórtok, falvak, város-kák, festői várak tornyaikkal, mellvédekkel, egy-egy fehér minaret, ciprusok közt, egy-egy kőpart, hajókkal szegélyezve, terraszok, kioszkok, paloták, mind sűrűben, mind válto-zatosabban következnek egymásután. Most már a part szakadatlanul be van építve, föl egészen a hegyormok közeléig; ime egy óriási fehér márványpalota, a szultán mostani székhelye: előtűnt, ott messze, látszik már a szeráj, a török császárok régi lakása: magas fákkal ár-nyékoltt, kioszkokkal ékített tengerfok; körü-lötte sorakoznak Konstantinápoly egyes részei; mind több és több hajó népesíti a szorost; észre sem veszszük, s már a világáros közepébe érünk.

Megállunk, számtalan sajka veszi körül hajónkat, s fedélzetét előzönlik össze-vissza fut-kosó hordárok és drogmanok. Ez utóbbiak közel kiki más vendéglőbe igyekszik csalni az utast, s minthogy az idegen nyelvekben jártas-ság mesterségükhöz tartozik, csak úgy ömlik

Tumulussok Várna vidékén.

belölök az ékesszólás. Elfogadjuk egy fúrge, kék szemű kis ember kalauzolását, mert éppen azon fogadó küldöttje, hova szállani akarunk. Váltig dicseri választásunkat s főérve, hogy a fogadó-s nem holmi rongyos görög, de született francia. Többen a csolnakban hasonlóan nyilatkoznak, pedig mind görögök. R. barátom mosolyogva felel: «Hiszen én a görögöket igen nagyra becsülöm». Általános nevetés. «Hogyne, hogyne; hanem csalo mindenütt van». A nemzeti ön-érzet és magánérdek ki van ezzel békítve.

Egy ladik felé evezünk, melyből utve-leinket követelik. Egy más csolnak ki akar térni a hivatalos jármű elől, de utóleretik; hal-lunk szidást, s az egyik sajkás karja érintke-zésbe jön a hivatalos nádpálcájával. Ez már kelet; nálunk talán nem járna, most.

Kiszállunk egy körülépített szék piacznál, s podgyásaink a sáros kövezetre rakatnak, egy fezzel tetézt, komor arczu, kaputos török lábai-hoz. Ez a várn. «Adjanak valamit, sugja drog-manunk, így hamar átesünk». Adok ennek egy frankot, hogy csitítsa vele az állam képvi-selőjét. De ez, ugy látszik, maga szereti vé-gezni ügyeit, s nem várva a drogman közbe-lépését, titkon int barátomnak, hüvelykét s mutatóját lebecsültótt kézzel egymáshoz dör-zsölve. Barátom kulesai után kap, «jok, jok,» dörög a vámos (nem, nem) s ismétli a jelt. «Hé, drogman, mondom, ez kéri a pénzt». A frank átadatik, s podgyásainkat vizsgálattalanul továbbviszik a hordárok; törökünk protestál ugyan, hogy keveset kapott, de a drogman le-szítja s eltávoznak.

Szűk, kanyargó utcák; sikos, sáros, feke-tés kövezet (esett a reggel) teli gödrökkel, élek-ke... járó-kelők nyüzsgő tömege mindenütt, ezer különböző alak, viselet; itt-ott alvó kutyák, Konstantinápoly egyik nevezetessége, fakószí-nűek, sokszor sebhelyekkel, csupasz foltokkal, egy vagy más tagjuk hiával. Nem mozdulnak helyökből; az embernek kell kitérni, s jaj an-nak, ki bántja őket. Sokszor tizen is fekszenek egy bolt előtt. Nincs gazdájuk, alamizsnából élnek mint a koldusok; sok magános megem-lékszik róluk testamentumában. A török lakos-ság igen pártolja őket, ezért szelidek az ember-rel; egymás közt keményen összevesznek.

A városrész, hol járunk, a két keresztény külváros egyike, Galata. De mind emlékedünk, s már itt a másik, Péra. Egy szélesebb, egyenes utcahoz érünk, melyen vaspállya fut végig: a lóvonatu vasutak társasága javítottatta így ki ezen utcát. Jön egy kocsi a sineken; a kocsi mel-lett rongyosan öltözött futár áll: néha leugrik, s előreszalad vesszővel kezében, hogy minden-kit félre intsen a jármű elől. Kéves más kocsi; de az utca-szögleteken megnyergelt paripák állanak; kis török lovak; néha igen csinosak: vezetők órára adják; többnyire kirándulásokra használatnak.

Gyaloghintákat is lát itt az ember, mint nálunk a szinpadon.

Megérkezünk a fogadóba s rendezkedünk. Délután kimegyünk szétnézni. Egy alaguton járó vasut néhány perc alatt az «Arany-szaru» partjához szállít: e tágas folyam-torkolat vá-lasztja el a frank városrészeket Stambultól, a török várostól. Ott van Stambul előtűnt, a hosszú hajóhidon túl, mely emberektől nyü-zsög: a roppant háztömeg körvonala magasan húzódik el az egen, lassanként a tengerbe dől, egyes hullámaival világhírű mecsetek kupolája tetézi, eg felé löveve maga körül néhány karsu minaretet. Azt vélőd, óriási sátrak, melyek lándzsákkal földre szegve, büszkén uralkod-nak onnan a letiport kereszténység fölött.

De hagyjuk abba a leírást, lehetetlen vál-lalat. A gyönyörű kék vizen, mely Stambulól

elválaszt, ezer kaik cikizkázik minden irányban: igen szép alakú, faszínre festett faragások sarkai, olyanok itt, mint Velencében a gondolk, s ezeknél kedvesebbek. Igaz lehet, a mit mondanak: Konstantinápoly valódi központja, fénypontja nem Stambul, nem Galata, nem Skutari. Azsiában: de az élettől pezsgő, paradicsomi szépségű viztükör, mely körül csoportosulnak mindezen szárazföldi részek, csak azért, hogy hozzá méltó panorámába foglalják. Legjobban az élvezni Konstantinápolyt, ki hajón töltene idejét az Arany-szaru s a Bosporus par'jai közt.

Egy kis gözörsre ülünk, hogy Skutariba menjünk át, épen mára esik az ottani ordító derisek hetenkénti egyszeri előadása. Tömerdek utas a hajón. Kiválik egy jókedvű, nyílt, kissé nyers török dervis, turbánnal, zöld kaftánnal, tömött fekete szakállal. Bele tekint rajzomba, mosolyogva meglöki, hogy üres helyet mutasson nekem. — Kiszállunk az ázsiai parton, megünnel a mecset felé, utközben gyönyörűen faragott kut állít meg. «Hogy nem lehet emlékeztetnünkbe vésni e műkinos minden egyes részletét!» so-hajt barátom. Egyszerű márvány lap, de kidolgozva mint a csipke. — Bemegyünk az ordító dervisekhez, s egy óránál tovább nézzük szertartásukat, mely felette érdekes. A főpap remek egy alak, oly szépek vonásai, oly festőileg nemes minden mozdulata! Előbb áll és fogadja híveit, majd udvarias méltósággal hagyja megcsókolni kezét! S később mily ke-netteljesen guggol tér-dein, mértékre bólintva fejével, imát dalolva szép érczes hangon, kezeit hol nyitva tartva tér-dein, szent megadás-sal, hol maga elébe emelve, mintha olvas-na, hol végigsimitva ve-lők arczát s hosszú fe-kete szakállát. A hívek köröskörül guggolnak a falak hosszában, s mind erősebben nyilvánul bennök a vallási ihlet. Előbb csak imádkoznak éneklő hangon; később hajlongani is elkezdnek, mértékre; végre felállnak, s folytonos ordítás közt földig hajolnak s újra fölegyenesednek fáradhatatlanul, mindig nagyobb erőlködéssel. E dühös mozdulatok, a zokogásszerű nagy lármában, igazán részgítőleg hatnak. Kivált egy nubiában gyönyörködöm; kopasz feje minden másodperczen feltűnik az ablak világos tábláján, — kétségbeesett lökessel megfordul — a nagy fekete fül pillanatra kiválik s rögtön az egész alak elsüllyed, hogy a következő másodperczben újra felbukjék. Csurog az izzadás a szerencsétlenekről, bár felső ruháikat levették, s azokat egy papsegéd — nevéstegyes pöffedt egyniség — szent áhitattal rendre csomókba rakta. A nagy mozgásban egynek inge is kinyílik s kilátszik a test: a papsegéd oda lejt, s gombostűvel véget vet a botránynak. Régebben még nagyobb volt az őrző-gés, s az imádkozók fegyverekkel szabdalták magukat: most is ott függnek ezen fegyverek egy szentélyszűzű fiúlkében. * Csodáljuk, hogy a levegő nem rosszabb; de a török nagyon tiszta, bármily szegény. Nehány dervis kiáll a sorból, s juhőrökre térdepel a terem közepén; egy pár gyermek van mögöttök, ezek is próbálgatják már a hajlongásokat. Nehány hívő, európai ruhában, külön ül a szentély melletti két szögletben; ezek nem mozognak, csak hal-kán dudolják az imádságot, s olvasót forgatnak. Az egyiket épen arczéban látom; hátra-hajló homloka, melyet fez takar, nagy, kidülő szemei, dagadt héjúkkal, kifejezésének bámeszkodó, ábrándos komorsága, s bizonyos nemes-ség erős vonásában igen jellemzővé teszik. A megtestesült ozmán szellemet látom benne. A szertartás vége felé betegeket hoznak be,

* A társaság igen vegyes, s ruháikról ítélve egészen közemberek is vannak benne.

gyermeket, felnőtteket; a főpap lehető leg-nyöngédebben rájuk köp, rájuk lép (ekkor a földre terítettnek) s a gyülekezet hálálkozza szétmgy.

Közel van ide a skutarii temető, mely a legszebb egész keleten. Óriási ciprus-erdő, szá-zados fatörzsekkel. Egy nagy oszlopos síremlék valamelyik szultán kedvencz paripáját fedi.

Esteledik; hideg szél kezd fújni északról; haza sietünk.

AZ ANGOL KIRALYOK SIRBOLTJA WINDSORBAN.

Kevés nemzetnek van oly nevezetes Pan-theonja, mint az angoloknak a Westminster templomban, mely e nagy nemzetnek legtöbb nevezetes fiát látja el örök nyugvóhelyivel. Nemcsak a híres fejedelmek, hadvezérek és diplomata, hanem a tudósok s költők kiválóbb-jainak sírjai is itt találhatók együtt. Vannak még kuriózumok oly nevezetességek is, mint a 153 évet élt Parr Tamás. Egy órai séta e hatalmas templom falai között az angol nép s bizonyos tekintetben a modern világ történelmének legfontosabb eseményeit juttatja eszünkbe. Mindamellett az angol fejedelmek már régi időktől fogva igyekeznek, hogy családjuk szá-mára külön sírbolt legyen. VII. Henrik meg is kezdte a sírbolt építését Windsorban, de nem

eltűnt hadipénztár került most napfényre. A talált okmányoknak bizonyára jó hasznát veszik majd a történészek, mert az akkor mindenható császárnak sok fontos rendelete van köztük. Megtalálták a ládában Bonn megerősítésének tervét is, s ezen I. Napo-leon aláírása van.

* Mahomed, leánya s néhány társa turbánját s más ruhásveteteit szerezte meg közelről az angol kormány. Ez ereklyéket 1401-ben Timur Damaszkus ostroma alkalmából rabolta el és sok kézen mentek keresztül, de hitelességükhöz, állítólag, nem fér két-ség. Most Lahore városában a Padshahi mecsetben külön trónon állította ki ezeket az angol kormány s nemcsak indiaiak, de más mahomedánok is nagy szá-mal sereglettek ide. Hitelességüket nagyban emelte az a körülmény, hogy környezetükben tűz ütött ki, de az a mecsethez érve véletlenül megszünt.

* Franklinról jegyzik fel a következő érdekes adomát: Mikor tanulni kezdett, az a szokása volt, hogy egészen közönséges dolgokat valami szépen hangzó tudományos nével jeltet meg. Egy este elmondta atyjának, hogy molnáskát (puhánnyal) nyelt el. Az öreg ur, ki e nevet nem ismerte, rettenetesen megijedt, hogy a szegény gyermeknek az ismeretlen állat miatt baja lesz. Nem engedték szó-hoz jutni, vizet töltöttek torkába s felemelvén lábai-nál fogva, össze-visszarúzták s midőn végre mégis megértették, hogy Franklin a molluskák fura neve alatt közönséges osztrigákat értett, atyja jól elverte. Ezután a tudós fin nyelve igen egyszerű s értelmes lett, s e sajátsága tette őt, mint író, különösen kedvelté.

* Mackay asszony, a jelenleg Párisban lakó amerikai milliomas nő, eredetileg egy szegény Hun-gerford nevű ezredes le-ánya s New-Orleansban egy fiatal orvos neje volt. Első gyermekök születése után férje meghalt s családját a legnagyobb nyomorban hagyta. Mackay János meghallotta a nő szerencsétlenségét, alá-írási ívet nyitott számára, maga kezdvén meg azt je-lentékeny összeggel. A nő, kit a teljesen ismeretlen férfi jótékonyága meg-hatott, személyesen ment el azt a milliomasnak meg-köszönni s egy pár talál-kozás elég volt, hogy szí-vét s kezét is megnyerje.

* Divat-háború is van jelenleg Párisban a kle-rikális és republikánus ér-zelmű nők között. Az elő-biek a nagyjólt ideje alatt egyszerű sötét - szürke vagy legfeljebb egészen sötét-zöld színű ruhát vi-seltek természetesibolyák-kal s fehér virággal dí-szítve, míg a «hitetlenek» tarka világias öltözetet hordtak s még e mellett tintetéből tündöklő skar-lát, ugy nevezett «Diavoli» főkötöket.

* Az angol parlament-ben az utóbbi időben minden éjjel hosszas ülések voltak. Egyes parla-menti tagok már indítványt akartak beadni, hogy, mint New-South-Walesben szokás, a tanácskozó te-rem mellett a fáradt tagok részére, kik a szavazás-nál mégis jelen akarnak lenni, ágyakat helyezze-nek el, azonban tekintélyes férfiak tiltakozása kö-vetkeztében az indítványt nem adták be.

* Egy japán leány, ki Bostonban felsőbb isko-lába jár, hazája egyik lapjának cikkeit irt, melyben a japán nép felvirágzására különböző eszközöket ajánl, többek közt a keresztény vallásra áttérést, bár nem említi, hogy minő felekezetre. Ajánlja továbbá, hogy minél több ollót vigyenek be; honosítsák meg az amerikai lakodalmi ünnepeket s különösen a hatalmas menyasszonyi kalácsokat, nyoszolyó leányo-kat és champagneit, mely utóbbi különösen izlett neki. A japán nép e reformátorának neve Ude Csudor.

* Hosszu szerelmi perpatvar. Connecticutban 1825-ben egy fiatal pár eljegyezte egymást, azonban az eljegyzés után összeváltak s elváltak. E pár most végre kibékült s az esküvő a napokban meg is történt. A menyasszony 77 éves s völgyénje 80.

* Pergament emberbőrökből. Boston egyik könyvtárában van egy 1837-ben nyomtatott könyv, melynek papírja Walton nevű rabló bőréből készült s tartalma a gonosztevő életrajza. A könyv fedelén e felirat olvasható: Hic liber Waltonis eute compactus est. (Ez a könyv Walton bőrébe van kötve.)

* Japánban az utóbbi két év alatt a rizs és más élelmi szerek ára rendkívül megugrott. Ezernyolc-száz vendégfogadás erre kongresszust tartott s elha-tározta, hogy az árakat husz százalékkal leszállítja. Mikor létesítne Európában ilyen határozat?

A KOR ÖRDÖGE.

Azt hiszem nem mindig van igaza a kegyes olvasónak, ha némely újságcezik után így kiált föl: de hiszen ez csak azt tudja elmondani, mi a baj, hol a baj? de nem mondja meg, hogyan lehet azt orvosolni?

Ebben az ellenvetésben volna ugyan valami megtisztelő is, mert nagy föltevés lappang alatta, mintha t. i. végrehajtó hatalom föla-datát követelné a csupán tanácskozó, áskálódva kutató elmélettől.

De ez a megtisztelő nagy föltevés ép oly káros, mint a nagyon is kedvező elővélemény egy «premiere» előtt; némely darab azért bukik meg, mert a közönség várakozása nagyon is föl volt csigázva.

Ez ellen hát tiltakoznunk kell. A sajtó csak

Csak a betegség nyomasztó érzete és az a fölötti panasz általános az emberiségben. Min-denki jajveszékkel, hogy irtózatoss mérvben ro-molnak az erkölcsök; az ember napról-napra jobban gyűlöli egymást. Az anyagiság ijesztő mérvben vesz erőt az eszményiségen. Fagyasztó önzés lakik a szívekben, nem lelkesedik már senki eszmékért, csupán a kézzelfogható ha-szonért. Nincs vallás a szívekben, hit az elmék-ben, nem bizunk az isteni igazságszolgáltatás-ban. Senki sem akarja elfogadni a váltót a túl-világi elégtételre, mindenki csak itt a földön akarja biztosítani magának az üdvösséget.

Egy érzés, egy gondolat uralkodik minden egyéb fölött, minden mai szívben, emberagy-ban: a meggazdagodás vágya.

Ez az érzés megvolt mindig, Kaintól kezdve mai napig, de soha nem ily mérvben,

vallás hasztalan küzdenek, és a melyek ennél fogva csak *tényleges kielégülésükben* nyerhetnek megoldást.

Hic Rhodus, hic salta.

A gazdagság ennekélőtte a tobzódás, érzéki kéjelgés, hiu pompázás élveinek fokozására nyújtott eszközöket.

Hát mindezek megkivánásán egy kis böl-cselemmel, egy adag vallásos rajongással túl lehet emelkedni. Értjük Horácot, a ki az arany középszer, a «paterna rura» boldogságát; a költőt, a ki az arkádi pásztorok ártatlan ter-mészeti örömeit festette; meghajlunk Diogenes erkölcsi nagysága, lemondásának dicsősége előtt, de hogyan kárhoztassuk a legigénytelenebb pol-gárt, a ki a futár- vagy bár csak vegyesvonaton is *beutazni ohajja a világot*, látni kívánja az emberi tudomány, művészet és természet eso-

1. III. György. 2. Charlotte királynő. 3. Amália hercegnő. 4. Charlotte hercegnő s gyermeke. 5. A kenti herceg. 6. A braunschweigi hercegnő. 7. Alfred herceg. 8. Octavius herceg. 9. Albany herceg koporsójának jelenlegi helye.

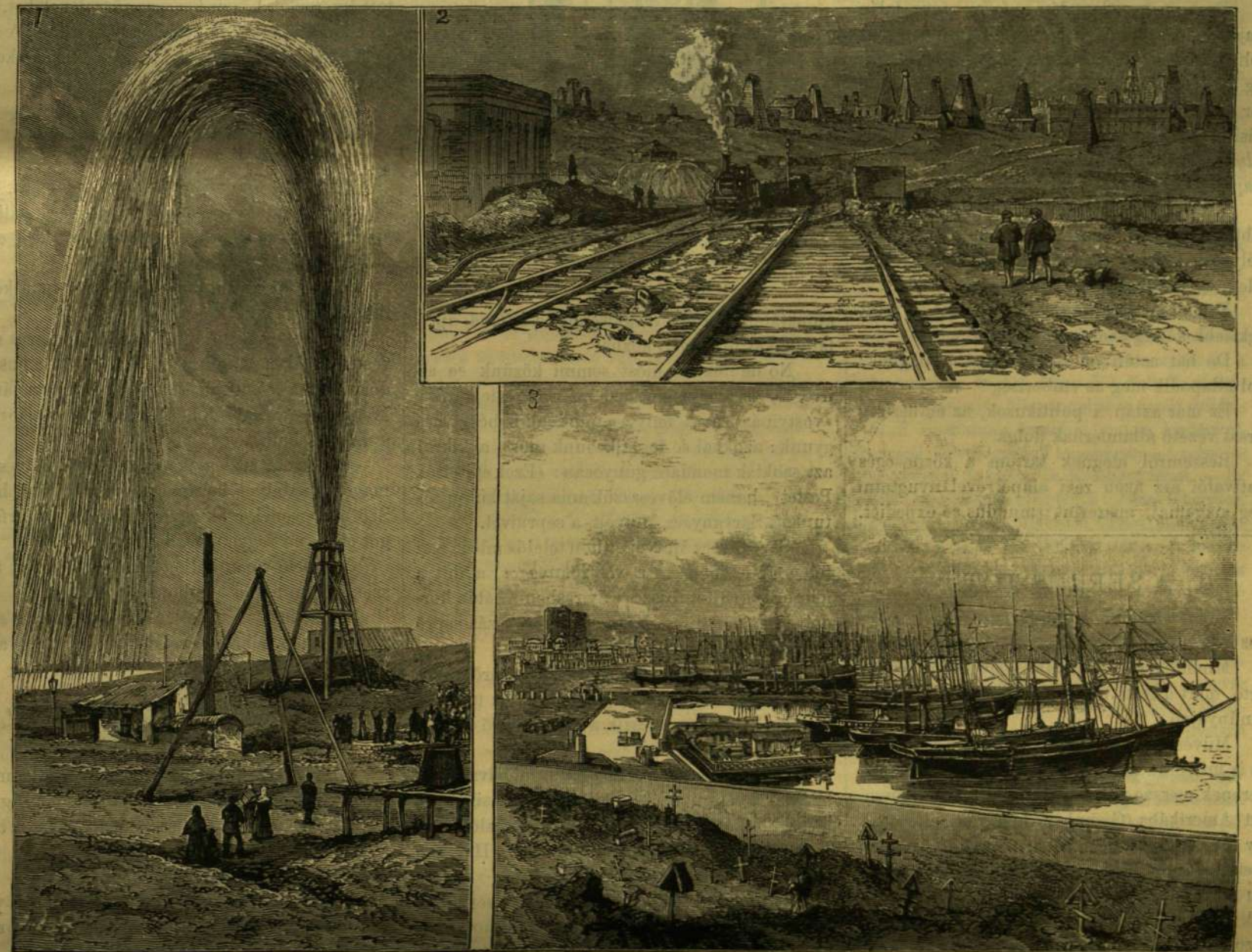
AZ ANGOL KIRÁLYI CSALÁD SIRBOLTJA WINDSORBAN.

fejezte be s őt magát is Westminsterbe temet-ték el. VIII. Henrik a félig kész épületet Wolsey bíbornoknak adományozta. Ennek halála után ismét visszakerült a korona birtokába s a sze-rencsétlen I. Károly és II. Jakab újból fejedelmi sírboltot akart belőle készíteni, de a terv csak III. György idejében sikerült s 1810 óta törté-nik rendszeren, hogy az angol fejedelmi család tagjai itt helyeztessenek el.

A sírbolt az Albert-kápolna alatt van; igen egyszerű bolthajtásos épület, közepén egy hosz-szas, magas négyzetleltű kövel. A királyok kö-zül III. és IV. György, IV. Vilmos s továbbá a régiek közül VIII. Henrik és I. Károly, kit 1648-ban fejezték le, nyugosznak itt. A többi családtagok közt van még György hannoveri király is, ki 1878-ban száműzetésében itt Angliában halt meg. Mind e sírok, mint képün-kön is látható, kőfalba boltozott üregek s az egyedüli szabadon álló hely jelenleg az Albany hercege, kinek számára azonban szintén csak-hamar találnak állandó nyugvó fülkét.

EGYVELEG.

* Első Napoleon kincse. Bonu mellett egy munkás ember nehéz vasládat talált ása közben. A ládában 345,600 franknyi arany- és ezüstpénzt s fölöttébb érdekes okmányokat találtak. Minthogy a láda tetejét I. Napoleon monogramja és a császári sas díszíti, igen valószínű, hogy a Bonn kitritésekor

1. Egy petroleumforrás az első öt nap alatt. 2. Petroleumforrások. 3. Baku kikötője.

BAKU PETROLEUMFORRÁSAI A KASPI-TENGER MELLETT.

az ön maga által ütött sebeket képes gyógyítani; sokszor még azokat sem. Annál kevésbbé ké-pes egyes haza vagy az összes emberiség egy-némely bajain minden egyéb hatalmi tényező hozzájárulása nélkül segíteni.

Egy-egy cikk pedig olykor még arra sem képes, hogy bár csak véleményét, tervet fedezzen is föl a baj gyógyítására.

De már magában az is elég, ha legalább rámutat valamely kóros állapot okára, a helyre, a hol az fészkel, vagy mint az orvosok mondják, kimutatja, hol van a locus minoris resistentiae?

Végre is az első és mellőzhetlen föltétel, hogy fölismerjük a bajt. Hát pedig még odáig se jutottunk el, és minden valóságosság szerint tömördek nyomdafesték fog elpazaroltatni még az e kérdés fölött elmélkedő cikkek lenyoma-tására.

ily minden egyéb nemes érzést elfojtó hatalom-mal, mint jelenleg.

És ennek meg lehet találni okát, magya-rázatát is ugyanazon körülményekben, melyek legújabb korunkat a multaktól megkülönbözte-tik, és neki merőben új jelleget adnak.

A gazdagságnak soha semmi időben nem volt az az értéke az egyes emberre nézve, a mi mai napig.

Soha a gazdagság nem nyújtott annyi előnyt, nem keltett annyi, mondhatnók alapos, sőt jogos irigységet, mint jelen korunkban, a hol a legújabb korszakos találmányok oly éle-zeteket, gyönyöröket teremtettek, melyek ellen-állhatlan vonzerőt gyakorolnak az emberi kebel-nek nem csupán rosszabb, tehát vallás-erkölces-tan által legyőzhető, de valóban nemesebb érze-lelmurjaira, melyek ellen tehát józan ész és

dás alkotásait, hűselni kíván nyáron át «Helyvé-czia hótakart tetőin», merengeni az egyiptomi gulák, piramidok alatt, szórakozni a ballet, föl-indulni az operettek kedves előadásain? Nem mindannyi *szellemi élvezet-e ez*, üdítő, nemesítő, edző hatású lélekre, testre egyaránt? Hol az a bölcselmi theologiai világnézet, melyből ki-indulva, e vágyat kárhoztatni lehetne, ha kivált hozzá gondoljuk azt is, hogy ezen szellemi gyö-nyörök élvezetének *képességét*, a magasabb mű-veltséget, a könyvsokszorozó sajtó minden egyes emberre nézve a multhoz képest oly aránytalanul hozzáférhetőbb tette.

Lucillus ebédei nélkül könnyen ellehe-tünk. Vitellius dözsölése, Caligula őrzőnése plane undort gerjeszthetnek ép izlésű okos em-berben. A ki dicsőséget ohajt, s van hozzá lángeze, most is lehet nagy hadvezér, szónok

vagy költő. Mindezeket hát nem veszünk össze. De azok az élvek, melyeket korunk nagyszerű találmányai egy közepes vagyonu egyének nyújtának, épen a fogékonyabb lelkeket teszik legsikamlósabb próbára. Jupiter biboros Olympja kisvárosias unalmas zug a felséges panoramához képest, mely egy hat heti tour-kártyával utazó mai nyárpolgár előtt föltárul!

Csoda-e, ha a vagyonosság ma irigyletebb, sovárgottabb, a szegénység türelmenebb, mint valaha? Diogenest hajdan csak a gyerekek, de ma az érettek is nevetnek. Mert csak a szellemi korlátozottságnak, a nemesebb izlés teljes hiányának adja tanúságát az, a ki nem érez ingert magában a fönebbi élvezetek iránt. A lemondás erőnye hajdan a martyrium magasztos dicsévével övezhette meztelábas hőst, ma épenséggel közneveltsé tárgya, szegénységi bizonyítvány. »Ignoti nulla cupido.«

És a meggazdagodás e forró vágya talán majd el fog mulni magától, mint minden más politikai divat? Ellenkezőleg: folyton növekedni fog. Mert a tényezők, melyek előidézték, az új kor összes nagy vívmányai, nem hogy megsemmisíthetők volnának, de sőt bizonyos, hogy folyton tökélesbülni és újabbakat szülni, tehát szaporodni fognak.

E szerint hát az emberiség mindegyre inkább anyagiassá, kapzsiává, a gyűlölség egyre mélyebb, a szegénység és gazdagság közti küzdelem egyre elkeseredettebb lesz?

Fájdalom, de a fönebbiek szerint ez iránt legkisebb kétség sem foroghat fenn.

De hát aztán mi lesz ekként a világból? Hol állapodik meg az emberiség?

Ez már aztán a politikuskok, az emberiség sorsát vezető államférfiak dolga.

Részemről elégnék tartom a közönséges alattvalói ész azon régi alapelveivel nyugtatni meg magamat, miszerint: mundus ex expedit.

A SEPRŰS TÓT.

Mikor a lesti tótok mind haza gyűlnek, akkor lesz a közmondás szerint a világ vége.

Minélfogva nyilvánvaló, hogy a világ örökké tartó, mert a lesti tótok soha se lesznek otthon mindnyáján.

Művész hazája széles a világ! És a drótos tót is mi volna más, mint művész, kit az eltört cserepek messze visznek otthonról, túl a tengeren Amerikába (Gyömbér János is ott aludt egy huzomra több mint száz napig), messze Ázsia belsejébe Khinába (hisz a kínai porcelán megérdemli, hogy megdrótozzák), még a vadak közt is van tót és azok se bántják, hanem bizonyosan csak mosolyognak rajta.

Páris tündöklő utcáin akármikor felhangzik: »Fazikat tesik drótoztatni!« s nyomban előbukkan a hang mögött kurta piszkos ingével, a szászretű drót karikával a nyakán, régi ismerősünk, Gyuró vagy Janó.

Az üveges tót birodalma már nem ér olyan messze. A külső országokban már minden faluban van egy olyan mesterember, a ki be tudja csinálni a kőtört üvegablakot: az üveges tótra ott semmi szükség. Marad hát itthon a hazában s a kis gyémánt végű bicsak, mely nyiszálva szabja szét a nagy üveg-lemezeket, megszerzi neki jól a mindennapi kenyeret, meg a szíverősítő palinkát. (Csak már valamivel nagyobbra fuvatnak a verdungos üveget ezek a gaz koresmárosok.)

Általában a tótokban megvan az a bátor vonás, hogy küzdenek a mulandóság ellen végső lehelletökig, nem hagyják elenyészni az összezuzott tányért, hanem azt kiáltják vakmerően az időnek: »Megállj, te elrontottad, én megcsinálom.« Az üveges tót se dobja el a félig eltört

A seprűs tót.

ablaktáblát, hanem megkisebbiti s kifődja, apró farámákat illesztve közébe.

No de nekünk most semmi közünk se az üveges, se drótos tóthoz, még az »olejkáros« »vostyinas« és a fenyes tótoknak is békét hagyunk: azokkal se foglalkozunk most, a kikről azt szokták mondani gúnyosan: »Ezek építették Pestet«, hanem elveszszük ama saját külön tótnkat, Sarvanyecz Matyejt, a seprűvel.

Sarvanyecz Matyej otthon telelő ember, a ki télen át feldolgozza a vesszőanyagot, a mit a felesége gyűjtött össze a nyiresben s hátán hordott be a kamarába. Háromszáz, négyszáz seprő lett a téli munka eredménye.

Hanem azok az átkozott czirokseprők (bolond a föld is, hogy megneveli azt az utálatos czirokat) egészen leterzik a vesszőseprő értékét és becsületét.

Az uri házakban már csak fumigálva nézik Matyejt a seprűvel, pedig valaha ott csinálta a legjobb vásárt. Hanem az mégis vigasztaló, hogy a czirokseprőt is legyűri a »portvis«. (Haj beh nagy tudós volt, a ki feltalálta!)

Ilyen rossz idők nehezédvén a seprőkre, Matyej is egyet fordított a sorsán s most már csak mint mellékes foglalkozást űzi a seprőcsinálást az unalmas téli napokon.

Körbe gyűl ilyenkor a család. Az asszony áztatja a vesszőket, az apró-cseprő népség pedig nyújtogatja, míg az öreganyjuk a kemence tejeiről mesélget nekik ezüst vitézekről, elásott kincsekről, csunya boszorkányokról.

— Igaz is az? — szól közbe Matyej, ki ott ül egy felfordított szakajtón a szuszék mellett, tömördek hosszabb, rövidebb vessző-kévtől körülvéve s egész passzióval illesztgetve össze az egymáshoz valókat.

— Mit tudod te azt fiaeskmám, — feleli az öreg fölhörödvén. — Minek szakasztasz félbe lelkecském?

— Mert nincsenek boszorkányok, anyó, azt mondom. Én, Sarvanyecz Matyej mondom azt. A boszorkányok seprűkön nyargalásznak a Gel-lérre? Ej haj bolond beszéd! Hisz akkor tölem vennék a seprőt. Nem igaz anyó, nem igaz! A seprő senkinek sem kell!

Matyejék házában egyetlen ablaka egy nagy kopár hegygerinczre néz, mely olyan fehér a

hótól, mint egy óriási fehér lepedőbe bujt kísértet. Mikor a legelső barna foltja támad a gerincznek, Matyej arról tudja, hogy már tavaszodik lent.

— A fecskék most jöttek vissza a magyarkokhoz, — mormogja.

Mikor aztán az utolsó fehérség is leolvad a hegyhátról, akkor kezdi kihányni a kalászát a gabona odalent.

Matyej már tudja ezt. Nyakába kanyarítja a »halinát«, s a fölé a hosszu szűrt, uti költés-gül egy pár seprűt vesz a nyakába, a mit az uton el lehet sikkasztani, s megindul a Cserhátra vagy még messzebb, aratást keresni.

Egyedüli vigasztalója a »zapekacska«, melyet bágyadtan lógat le a szájában, élvezve orrával is a kapadohány föléle igyekvő füstjét.

Nem mindig jut még kapadohány sem. Gyakran szaporítja Matyej a krumpliszárított leveleivel, közéje keverve rózsaleveleket.

Mert az igazi dohány nagyon drága. A zapekacska nagy pazarló. Szépen megénekelte róla a nagy Kollár.

Szegény kis pipácskám, kicsinke, hitvány vagy, Bizonny nem érsz talán egyetlen garast sem, S mégis irigy szemét rád veti a király.

Matyej megtalálván a maga gazdáját, elszegődik aratónak »részből«, még arra is vállalkozik, hogy megalakítja a párokat, sőt ki is csépli a rozst s kinyomtatja a buzát.

Lovat ugyan nincsenek, de az őt nem konfundálja.

Kieszelte már ő annak a módját. Lovat szívesen adnak neki kölcsön otthonról a szomszédok. Mert a ló meghizik míg az »ágyat« járja. Matyej úgy vezeti a dolgot, hogy ehessék közbe, a mikor lehajlik.

Ha aztán az egyik gazda lovat fölveszik magokat, Matyej hazamegy s más lovakat hoz. Szörre legyenek csak egyformák, hogy a fufan-got észre ne vegye a gazda.

Ősz felé vigan ballag haza Matyej. Két társzeker viszi utána a gabonát, a »részt«.

Ő maga is megvetőleg gondol most a seprőkre s vigan, lelkesedéssel dudolja, a mintgyalog üget a szekerek mellett:

Máttra, Tátra, Fáttra,
Három legnagyobb hegy,
Mely a földet nyomja.

De a merre utja viszi, faluk és szérük mellett, néhol egyszerre elhal ajkain a vidámság.

Egy-egy bolond gözecséplőgép zakatol bele az éneklésébe.

A Matyej szíve elszorul.

Nemcsak a nyirvesszőt tette tönkre a czirok, hanem a cséplőt is szemlátomást agyonüti a »masina«.

Salad a világ minden dolga szanaszét, mint az összetört tál cserepei.

Ide tótok, drótozzátok meg, hadd legyen még együtt, ugy a hogy volt, egy darabig.

M. K.

BAKU PETROLEUM-FORRÁSAI.

Már a középkor kezdetén titokteljes hírek terjedtek el a Káspi-tenger partjain található égő tüzekről, melyek szemmel látható ok nélkül gyulladtak meg s folytonosan égtek. A tiszteletré méltó Mazudi meg tűzhányó hegyről beszél e helyen, mely hegy lángoszlopait már messze lehet látni. Később bizonyosabb dolgokat mondtak s szép regéket beszéltek a tűzmadár, hosszu szakállu perzsa papokról, kiknek itt az örök tűz hazájában csakugyan egyik főhelyük volt, a messzi nyugotról idelevedt utazók nem győztek eleget írni a szép vidékről, melyet gyönyörű virágai miatt rózsapardicsomnak is neveztek, valamint a gyűlékony gázokkal telt levegőről, mely jóformán magától lángra lobban, olykor hatalmas tűzoszlopokat vet, mint valami tűzokádó hegy,

majd ismét lidércfény alakjában bolyong egyik dombtól a másikig.

1806-ban történt, hogy e vidék, a mult században rövid ideig tartott okkupáció után, véglegesen az oroszok kezébe került s ezóta a régés világ is mindinkább megváltozott. A tűzmadár régi zárdái közül ma már csak egy áll fenn, de már néhány év óta elköltöztek innen is az Indiából ide származott párizi papok s a tűz, mely századok hosszu során keresztül kegyeletos imádat tárgya lett, most — kereskedő népek ezreit vonja ide s kevésbé regényes, de a régmél hasonlíthatatlanul élénkebb forgalmat hoz létre.

Az örök tűz hazája ugyanis, mint az újabb kutatások kétségtelenné tették, jelenleg a leggazdagabb petroleum-termő vidék a világon. Nemcsak Baku város közelében, a Káspi-tenger mellett levő Apseron felszínén, de általában a Káspi-tenger partjain s a Kaukázus alján mindenütt feltalálható a nevezetes petroleum, a lehető legjobb minőségben s kiapadhatlan gazdagságban. Az Egyesült-államok anyagi virágzásának egyik főfeltételét a Philadelphia környékén talált petroleumforrások teszik. Szakértők nyilatkozata szerint a Baku környékén levő petroleum-források ezeket hasonlíthatatlanul felülmúlják. Mindenütt, a merre jóformán kísértet gyanánt furásokat tesznek, csaknem biztosan találnak kőolajat s oly nagy mennyiségben, hogy — mint képünk is mutatja — az új forrás az első 4—5 nap alatt egész oszlopokban szökell ki, melyek negyven lábnyi magasságra is fölemelkednek.

Az orosz kormány s az élelmes orosz kereskedők fel tudják használni e kincseket. Baktól Batumig a Fekete-tenger partján már vasut van, mely Törökországot s a Földközi-tenger vidékét olajjal képes ellátni. Tervben van, hogy száz mérföld hosszúságú csövet is készítenek a folyadék szállítására. Baku városa, mely eddig jelentéktelen hely volt, bár az utóbbi időkben mint az orosz kormányzás fővárosa s megerősített hely is szerepelt, újabban pár év alatt oly rohamosan emelkedik, mint akár az amerikai városok s kikötője folytonosan telve hajókkal, melyeken fel a Volga torkolatáig s innen a rengeteg orosz birodalom minden részébe szállítják a beces petroleumot. A kormány kevésbé avatkozik e dolgokba, de kétségkívül eljöhét az az idő, midőn Baku kereskedelmi bajjainak folyvást szaporodó raját katonai cizlokra is felhasználják, hogy Oroszország egyik nagyhatalmi vágyát, Közép-Ázsia birtokát megszilárdítsák. Annyi tény, hogy a petroleum és nafta óriási mennyisége e helyet minden tekintetben nevezetesen teszi s Baku már a közel jövőben Ázsia egyik legkiválóbb pontja lesz.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Vörösmarty összes műveiből, a Mehner által rendezett új kiadásban, a két első füzet hagyta el a sajtót, izléses kiállításban. A nagy költő lírai és vegyes költeményeit közli. Minden kötet nyolcz füzetből áll s a teljes Vörösmarty (eddig meg nem jelent művekkel együtt) nyolcz kötetet tölt be. Az első kötethez lesz csatolva Vörösmarty életrajza Gyulai Páltól, ki a kiadásnak ezuttal is sajtó alá rendezője, s nagyérdemű megjegyzéseket írt. A kiadó minden hétre újabb füzetet ígér. Egy füzet ára 35 kr.

A magyar történeti ötvenmű-kiállítás lajstroma Pulszky Károlytól megjelent. A nagyérdemű és oly kitünően sikerült kiállításnak maradó érték emléke lesz ez a lajstrom, mely tüzetesen, alaposan leír minden egyes tárgyat, fölemlíti a lelhetet, kiállítóját és többet sikerült rajzban is bemutat. Terjedelmes mű lesz, melyből ezuttal az első füzet hagyta el a sajtót, s ez az első terem lajstromát adja: az éskori tárgyakat, melyekben egyiptomi, görög, etrusk, római, népvándorláskorbeli, avarok, ősmagyar darabok találkoznak össze. Itt vannak a nagyszent-miklósi híres arany tárgyak is, a bécsei udvari kincstár tulajdonai. Bevezetésében Szalay osztálytanácsos a kiállítás történetét írta meg. E közlemény irásakor 344 kiállító részéről 1479 tárgy volt a tárlaton. A király 145, Ipolyi Arnold püspök 166, gróf Bánffy György 200, Ráth Györgyné 70, gróf Andrássy Manó 382, gróf Csekonics Jánosné 37, gróf Szapáry István 62, Vigyázó Sándor 195, gróf Teleki Sámuel 156 tárggyal. Egger Dávid műkereskedő egész gyűjteménnyel, Kárácz

nagyértékű darabokkal szerepel. Legtöbbit a nemzeti múzeum régiségtára állított ki: 3000 darabot. A leírás minden egyes tárggyal kiváló szakértelemmel foglalkozik, s ha az egész elkészül, jelentékeny tudományos szakmunkát bírnak benne, mely a kiállítás történelmi és művelődési becsét foglalja egybe és megállapítja. A rajzok többnyire gyűrűket, fibulákat, karperceket, tüntetnek föl, s részint Weinwurm fényképész félvételei alapján, részint szabadon rajzolva Dörre Tivadar, Balló Lajos által, részint Rauscher Lajos tanár vezetésével a mintarajztanodában készülték. A Franklin-társulat díszszel állította ki a munkát. Ára 1 frt. Kíváncsok, hogy a többi kötetek is mielőbb közlére jussanak.

A zsidók története Magyarországon. Nagy kutató gonddal írt érdekes munka első fele hagyta el a sajtót ily cím alatt: »A zsidók története Magyarországon, a legrégiből időkől a mohácsi vészig«, részben kiadatlan kútforrások nyomán írta dr. Kohn Sámuel, a pesti izr. hitközség érdemes szónoka. A 489 oldalra terjedő könyv első kötete ama nagy munkának, melyben szerző a magyarországi zsidók egész történetét akarja előadni. Az első kötet négy főrészben taglalja tárgyát. Az első könyv a honfoglalásig terjed s a magyarok bejövetelétől az ország területén lakó, valamint a pogány magyarok között élő zsidók helyzetével foglalkozik. A második könyv a kereszténység első századának végéig, az 1092. évi szabolcsi zsinatig, a harmadik Nagy Lajos koráig, mely idők fontos mozzanatait a magyar zsidók történetének, a negyedik egész a mohácsi vészig terjed. Kohn könyve nem alkalmi munka. Az adatok gyűjtése, kidolgozása, feldolgozása évek szorgalmas műve. Több rész, mely már évek előtt megjelent belőle a lapokban és folyóiratokban, figyelmet keltett, mert az ország történetét nem egy adattal egészíti ki s általában sok újat és érdeket jegyez föl a régi századok jellemzésére, s abban bizonyára nem utolsó a szabadelvű türelmeség, melyet Magyarország tanúsított a vallási téren. Szerző nem csupán a zsidók politikai történetét mondja el, hanem eredeti kutatások alapján a zsidók egyházi és művelődési életéről, társadalmi viszonyairól s összefüggéseikről a kor eseményeivel és a nemzet többi elemeivel is teljes áttekintést nyújtó képet ad. A feldolgozott részt 68 okmányból és másnemű közlésekből álló függelék kíséri, valamennyi kiadatlan okirat. Név- és tárgymutató zárja be a kötetet. Az Athenaeum adta ki s ára 4 frt.

A mérnök és építész-egylet könyvkiadó vállalatát íránt az érdeklődés örömdetes a szakférfiak közt. Az aláírók száma meghaladja az ezret. A vállalat a szakmunkák terjesztésén kívül a magyar műszaki nyelv megteremtését is czélul tűzte ki. A tavalyi könyvkiadás fejében két fordított munka jelent meg a napokban. Az egyik Wanderley »Bankonstrukciónaleh« című munkájának első kötete, mely hat fejezetben gyakorlati módon tárgyalja az összes ács-szerkezeteket. E munkát Tankó Sámuel fordította és Ney Béla vizsgálta át. A másik mű, melyet Gyurkovics Kornél fordított és Ambrozovits vizsgálta át, Rankine W. J. M. »Manual of Engineering«-jének első füzeté, mely a különböző felmérési eszköz s az építő anyagokról, szerkezetekről szól.

A »Magyar Helikon« című füzetes vállalatnak, melyet Stampfel Károly ad ki Pozsonyban, az érettebb ifjúság számára, három füzetéről kell egyszerre megemlékeznünk, és pedig méltánylón. Az egyik füzetben Ferenczy József írta meg Katona József életrajzát, irodalmi működését és főművét. »Bánk bán«-nak jelentőségét. Nemcsak jól felhasználta az eddigi adatokat, hanem még egy új felfedést is vitat. Kétkelkedik ugyanis, hogy megtörtént a kolozsvári drámai pályázaton az a nagy tévedés, hogy a pályázatra. Nines fölemlíti a pályázó darabok közt. Dobrentey sem említi Kazinczyhoz intézett levelében. Dobrentey elég jó érzéket tanúsított fejtegetéseiben a drámai kellekét iránt, s alig lehet felténni, hogy »Bánk bán« értékét föl ne ismerte volna. Ez Ferenczy véleménye, de támogatva nincs. — A második füzet: »Deák Ferencz«, írta Deák Farkas. Nem életrajz, hanem találó apróságok, melyeket Deák Farkas részben saját tapasztalásaiából jegyzett föl és most a nagy hazafi jellemzésre értékelt. — A harmadikban van Horvát István életrajza, Vass Bertalan székesfehérvári tanártól, ki meglepő hangon eleveníti föl a tudós és tanár érdemeit. Mindenik füzet arcképet és egyéb illusztrációkat is közöl, s egyenként ára 20 kr.

Folyóiratok. A »Századok« történelmi folyóirat áprilisi füzetében Thaly Kálmán folytatja »Székési Bercsényi Imre« című életrajzi tanulmányát, Jakab Elek pedig »Erdély országgyűlési története II. József császár és fejedelmek alatt« című értekezését. Hosszabb közleményt közöl meg Kandrák Károly »A sár-vári várépítéssel«; ezt a Némethy Lajos értekezése követi. Tábori lelkészek Budavár bevételénél 1686-ban« címmel. Barna Ferdinánd két orosz írónak, Danilevskinek és Gróthnak a magyarok ősi hazájából való vándorlásáról írt műveit ismerteti. Pauler Gyulától és Findlytól kisebb közlemények vannak a tartalmas füzetben. — A »Hazánk«, az újabkori történelmi adatok újképp megindult közlönyének új füzetében Gelich Rikárd jegyez föl egy pár adatot »István nádor életéből«, Jakab Elekétől »Bem tábornok instaból«, Iványi Istvántól »A tiszai határvidék«, Széllősi Károlytól »Bethly Ödön levél-váltása a vegyes házasságok ügyében«, Torma Károlytól »Hetegi György emlékirata«, Abafi Lajostól »A szabadságharc és az uralkodó ház«, Lehelczky Tivadartól »Néhány adat 1848-iki szabadságharcunk történetéhez« című érdekes cikkeket olvassunk. Kiseb közlemények fejezik be a változatos értekezéseket. A füzetet István nádor egykorú arcképe díszíti. — A »Ternéztudományi Közöny«, e havi füzeté kisebb vegyes közleményeken kívül két nagyobb értekezést tartalmaz. Egyik: »A magyar honfoglalás növényzete«, dr. Borbás Vinczéltől; a másik: »Kisérletek kémiai előadásokhoz«, dr. Illovai Lajostól. Ez utóbbihoz hat ábra is van a szöveg közé nyomtatva.

A trónörökös irodalmi vállalat. Rudolf trónörökös mielőtt keleti útjára indult volna, még egyszer értekezett ama férfakkal, kikkel ismert könyv-vállalatát ügyében állított is tanácskozt. A trónörökös kijelentette, hogy a vállalat német részének szerkesztését Weilen kormánytanácsosa, a magyar részt Jókai Móra birta. — Az irodalmi bizottság Andrian b. udvari tanácsosból, Becker udvari tanácsosból, dr. Hanalich kormánytanácsosból, Neumann-Spallart udv. tanácsosból és Lützow tanáról, a művész-bizottság Dumba Miklósból, Falk kormánytanácsosból, Schmidt főtanácsosból és Streitt építészből áll. E bizottságok foglalkoznak a munka kiadásáról, kiállításáról és beosztásáról tanácskoznak s a trónörökösök, mihielyt hazaérkeznek, javaslatot tenni. — Ez előkészítő bizottságok egyik tagjai: János főherceg, Arnoth, Beck, Hauer, Miklosich udvari tanácsosok, Nordmann János és gr. Wilczek János. A munka magyar része külön bizottsághoz tartozik-e, vagy az itt említett bécsi urak készítenek arra vonatkozó javaslatot is, arról nem szólnak a bécsi lapok.

Magyar zeneszerzők albumát állítja össze a »Harmonia« zenetársulat az országos kiállításra. Minden itthon vagy külföldön élő nevezetesebb magyar zeneszerzőtől lesz benne egy mű, arcképpel és illusztrációkkal. A címet és szöveget francia nyelven nyomtatják, hogy értsék a külföldiek is.

Új lapok. »Urania« című esztétikai, természet- és vegytani ismeretek terjesztésére szánt havi folyóiratra hirdet előfizetést Bárfay József Árpád szerkesztő és J. Jankovics Gyula kiadó. Az előfizetési ár a folyóirat hét füzetére 3 frt, mely dohány-utca 54. sz. alá küldendő. — Kador Sándor szerkesztésében új hetilap indult meg Budapesti »Korunk« cím alatt. E lap társadalmi, szépirodalmi és ismeretterjesztő igyekszik lenni. Ára egész évre 6 frt.

Előfizetési felhívások. Pósa Lajos, az újabb költői nemzedék e kiváló tagja, »Tíz év alatt« című könyvére hirdet előfizetést. Tíz évi irodalmi működése alatt írt költeményeinek válogatott gyűjteménye lesz ez s előfizetési ára 2 frt, díszkötésben 3 frt. A megrendelések Szegedre küldendők. — »A ki nem tudott lemondani« című háromkötetes regényt írt Déri Gyula, a második francia császárság korából merített tárggyal. A három kötet előfizetési ára 3 frt, s ez összeg az első magyar egyesületi könyvnyomdába (akadémia-utca) csemegező. — Brankovich György Budapesti előfizetési ívet bocsátott ki az »Életem és életem« című művére, mely életpaszlatokból merített észrevételeket eszeves, elmefuttató alakjában fog tartalmazni. Előfizetési ára 1 frt, mely ápril 30-ig küldendő be a szerzőhöz. (Budapest, gránátos-utca 6. szám.)

Zeneművek. Rózsavölgyi és társa zeneműkereskedésében megjelentek: »Babalinka nótá« és »Csicsiné galambom« két kedvelt népdal, énekehangra zongorakísérettel alkalmata Bánfi Sándor; ára 60 kr. Továbbá: »Andi csárdás«, kedvelt népdalokból zongorára írta Bittó Gyula; ára 60 kr. — Táborcsy és Parsch bizonyában pedig »Két eredeti népdal« jelent meg énekehangra, zongorakísérettel, szerző Hoós János zenetanár; ára 50 kr.

A Nyelvőr (most megjelent áprilisi számában) megőrja lapunkat, hogy érdemes tudásunk Budenz

József jubileuma alkalmával egy buzgó tanítványa által írt életrajzt egy kissé meghuzogattuk, itt-ott kijavítottuk s tulszait lenyesgettük. E szerkesztői titokra, azt mondja, egy jött rá, hogy ugyanaz az életrajz egy más lapban is megjelent, megnyesetlenül. A «Nyelvör» elismeri, hogy «a ki javította, jobban írt mint a tanítvány, s a ki nem korrigált szöveg egyben-másban, csekélyeségeiben, darabosabb a ki-korrigáltnál.» «De — azt mondja — az a kikorrigáláslan cikkek ösztönözték, igazabb s azért hatásosabb, mint az óvatosság cenzuráján átment javítvány.» S azt kérdi: «Nem hagyhattuk volna-e meg örömet a fiatal tanítványnak s a közönségnek?» — No hiszen a fiatal tanítvány öröme megvan, mert ő oly okos volt, hogy lapunk számára irt cikket másutt is kiadta, a hol nem korrigálták rajta, s ő egész «darabosságában» nyomtatva olvashatta elmeszülénységét; hogy a közönség így lelte-e benne nagyobb örömet, vagy amugy? az guszttus dolog. Mi ugy ismerjük a magunk közönségét, hogy lelkes fiatal tanítványok áradóan tulszásaiban kevésbé leli örömet, mint a higgadt és pártatlan ítéletekben; arról a jogról pedig semmiért (még a Nyelvör tetszése megnyerésének a reményeért sem) mondhatunk le, hogy a lapunkban megjelenő közlemények «darabosságait» ha még oly ösztönt is, lenyesgezhessük. A kinek ez nem tetszik, adja dolgozatát kevésbé kényes szerkesztőnek.

Lapunk — á — r — jegyű munkatársra tiltakozik az ellen, hogy a «Nyelvör» ugyanezen számban, közvetlenül a lapunkat ért, s fentebb említett megrovás után «A török-magyar atyafiság egy új érve» című s. a. r. »-rel aldjegyzett közlemény neki tulajdonítható.

A műcsarnokban e hó 16-ika óta a tavaszi kiállítás több új festményvel frissítették föl, Max három képe helyett, melyek a kiállítás főerejét képezték. Az új művek legtöbbje külföldi. Ezek közt van Dupré francia festő egy nagy tájképe (sötét erdő belseje), nagy virtuozitással festve. Ára (40,000 frank) mutatja, hogy híres külföldi művészek mennyit követelhetnek. Hazai művészeink közül Pállik Béla («Delelő», birkákkal a nemzeti múzeum számára rendelt kép), Mészöly Géza, Telepy Károly (három kisebb tájkép), Mesterházy Kálmán («Az uton»), Spányi («Száz malom a tó partján»), Brodsky, Komlósy Ferenc és Komlósy Imre állítottak ki festményeket. A tárlat egyik legszebb darabja Fesztay Árpád «Rokkant honvéd»-je, melegen érzett tárgy, kiválóan jeles festmény. A vén honvéd, midélben érdemjellel, kezében folyamodványt, ott ül valami kegyelmes ur előszobájában, és a ki egykor a halál szemébe, a tüzkádó ágyú üregébe nézett, most féltéken tekint az ajtó felé, honnan kérése elintézését várja. Kimmach László fiatal festőnk egy oltárképpel (Nepeműk szent János) adja jelét tehetsége fejlődésének és technikája tisztulásának. A külföldi festmények közt is elég élvezni való van.

A nemzeti színházban e hó 15-én Schubert vigdalműve, a régebbi opera-irodalom egyik becses terméke: «Csele-re-csele» került színpadra. A lírai kis opera, mely melódikában és kecses részeken igen gazdag, jó fogadtatásban részesült a szereplőkkel együtt.

A szövegnek Arisztófanesz egyik műve szolgál alapul, de a színhelyet a szövegíró Castelli, Németországba, a keresztes háború idejére tette át. A szentföldön harcoló lovagokat türelmetlenül várják haza a nők, s Heribert és Asztolf lovagok nejei összebe-szédnek, hogy a visszatérőket hidegen fogadják, s ez által rábírák, nehogy ismét harcba menjenek. De Asztolf apródja a visszatérőknek előruja az összeesküvést. A lovagok tehát nagyon közönyösen veszik a tetített hidegséget. A nők még azt is megtudják, hogy férfiak ismét vissza készülnek térni a harcba, mert a lovagok egy alkalommal nagy veszélyben forogtak és akkor megfogadták, hogy még egyszer visszatérnek a háborúba és ne jöjjenek csak akkor tanúsítanak szerelmet, ha ezek szintén páncélt öltöttek és velük mennek a harcba. Az asszonyok tehát most páncélt, sisakot, pajzsot öltenek, karot fognak, s így állnak férfiak elé. Ez meghatja a lovagokat, s megadják magukat.

A zene dallamos eleitől végig és Schubert költszetének tidesége ma is teljes. Az előadásban Ney, Pauli, Saxlehner Emma, Kordin Mariska, Ábrányiné, Tarnai Sarolta vettek részt.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Petőfi-társaság közlelbi vidéki felolvasó ülését Szegeden tartja, május 4-ikén. A városi tanács maga intézkedik az előkészületekről.

A paedagógiai társulat, hosszabb idei szünetelés után, ismét megkezdte működését. Vasárnap tartja alakuló közgyűlését a kereskedő ifjak társulatának termében. Az alakulási teendőkön kívül napirenden lesz György Aladár emlékeszéde a társaság néhai elnöke, Molnár Aladár fölött.

A san-franciskói magyar egyesület március 2-án tartotta évi közgyűlését. Elnök lett Reisz Simon, alelnök Davis József, titkár Freylach Adolf, pénztárnok Roth Miksa, felügyelők Urbach Ignác, Réthy György és Pete József, könyvtárnok Matesz Cezár. Továbbá megünnepelték márc. 15-én a «Bécsi kertek» díszes nagy termében az 1848-diki szabadságharc és a negyedévi egyesület-alapító napot. Az este telen a tagtársaknak kívül számos vendég jelent meg, kik igen jól érezték magukat. A vacsora alatt több felköszöntés volt. Március 18-án rendkívüli közgyűlést tartottak, melyen a híres művészt, Gerster Gardini Etelka asszonyt az egyesület iránt tanúsított érdeklődése és nemes jóindulataiért rendes tagul választották.

A zürichi magyar egyet mult évi működéséről szóló jelentés szerint, az 1864-ben alakult egyetletnek van most 34 rendes tagja, s a pénztára készlet a mult év végén 175 forint volt; a könyvtára összesen 1140 kötetből áll. Társas összejövetelekkel és kirándulásokkal igyekezett ébren tartani tagjai között a magyar szellemet.

MI UJSÁG?

A trónörökös pár Konstantinápolyban. A trónörökös pár e hó 15-ikén utazott keresztül Magyarországon. Budapesten reggel 7 órakor csak negyed óráig tartó étkészési állapotokat meg; Szegeden 11 óra után volt a villásreggeli, miatt a trónörökös a városi hatóság tagjai közül többekkel beszélgetett, így Szabados János tanácsossal. Temesvárt 2 óra után csak néhány percig időzött a vonat. Orsovánál esti 8 óra után hagyták el a határt, s ezennel szigorú inkognitótörtént a további utazás, keresztül Románián és Bulgárián; az ünnepélyes üdvözlések akkora maradtak, mikor a trónörökös pár visszatér. Akkor lesz a bukaresti és belgrádi látogatás is.

Bukarestet e hó 16-án reggeli 6 óra után érte el a vonat, de megállapodás nélkül ment tova. Gyurgyevóban a fejedelmi pár kíséretéhez báró Riedesel, Sándor bolgár fejedelmé udvari marsalja csatlakozott és Várnáig kísért a gőzhajón. Se Ruscsukban, hol gőzhajóra ültek, se Várnánál, hol a bolgár földet elhagyták, nem volt hivatalos tisztelés. Várnában e hó 25-én lesz ünnepélyes fogadtatás. Várnánál a «Miramare» császári gőzhajó várta az utasokat, valamint több török hajó, a szultán küldöttjeivel. E hó 17-én a délelőtti órákban a konstantinápolyi parton rendkívüli nyüzsgő élet uralkodott. A hajókon teljes lobogódísz lengett. Az idő kedvezett az ünnepélyességeknek. A «Miramare» a kísértő hajókkal reggel kilenczórától órákig érkezett a tengerszorosba, hol egész hajóraj vár, telve nagy közönséggel. Itt voltak már a magyar mérnök-egylet tagjai is a «Saturn» hajón. A «Miramare» a hajók sora közt haladt el. Tíz óra mult, mikor a trónörökös pár a Dolma-Bagdise lépcsőinél partra szállt és Száid pasa nagyvezír, a többi miniszterekkel együtt üdvözölte a szultán nevében. Udvari diszkoci vitte a fejedelmi párt a Jildiz-Kioszkba, a szultánhoz, ki a trónteremben fogadta vendégeit. A szultán a trónörökös pár elé ment, a legszívesebben üdvözölte és a király s királyné egészége felől tudakozódott. Ezután Stefánia trónörökösének karját nyújtá. A kísértet kelesónak bemutatása után frissítőket hordtak szét. Negyedőni tartózkodás után a trónörökös pár a szultántól búcsút vett, ki Stefánia trónörökösnek karján a kijelölt lakosztály lépcsőjéig vezette. Néhány perc múlva a szultán a trónörökös pár számára berendezett kioszkban viszonozta a látogatást. Délután a trónörökös pár diszfogaton a konstantinápolyi török imaházakat látogatta meg. Másnap az osztrák-magyar követtség palotájában a diplomáciai testület és a küldöttség fogadtatás volt. A trónörökös pár e hó 24-én utazik el Konstantinápolyból.

József főherczeg családjában örvedetes esemény bekövetkezését várják. A főherczeg kérelmére Pauer János székesfehérvári püspök Fiuméba utazik, a születendő gyermek megkezeselésére.

Az ötvösmű-kiállításnak a husvét két napján volt igazán nagy közönsége. A megnyitás órájától kezdve a bezárásig szorongásig megteltek a termek.

Tizezer körül volt az ünnepi látogatók száma, köztük sok vidéki, mert az ünnepekre az ország különböző részéből olesó vonatok indultak a fővárosba. A kiállítás tárgyai naponként szaporodnak. Legújabbán a híres Jamnitzer egy szép műve, egy szarvas kelt általános figyelmet a műtértek előtt.

Jubileumi ünnepélyek. Czékus István tiszán-ineni superintendens rosznyói lelkész társulatának huszonöt éves jubileumát f. hó 20-án ünnepi meg a rosznyói ág. ev. egyház. Az ünnepély alkalmából a jubiláns az egyház és esperesség küldöttségileg üdvözlik, az egyházhoz pedig emléktulajdonos aranyozás ezüst díszkelyhet nyújtanak át. — Beöthy Zsigmond kir. táblai tanácselnök ötvenévi irói működésének emléktulajdonos városában, Komáromban is megülték e hó 14-én. A megyeház termében gyűltek össze tisztelői, hol Pap Gábor ref. püspök mondott beszédet, a polgármester pedig a törvényhatóság üdvözlő iratát adta át Beöthynek, ki megindultan mondott köszönetet. Végül lakoma következett. — Pater Bady Valer, ferenczrendi szerzetes, Budapestten a rend templomában e hó 15-én tartotta aranymiséjét. Az egyházi ünnepre sokan jelentek meg s Dosztál Gaudentius házfőnök intézett szép beszédet az ötven év óta szerzetes P. Valeriushoz, ki 1834-ben Nyitrán tartotta első miséjét, s jelenleg 73 éves.

A korinthusi kirándulás. A magyar mérnök-és építész-egylet tagjai Róma után Nápolyt látogattak meg, hová e hó 8-án éjjelkor érkeztek. Másnap Pompejibe tettek kirándulást, többen tovább is mentek, Sorrentóba. Nápolyban dr. Orley Lajos hazánkba kalandolta a látogatókat, ki az ottani természetudományi állomáson a magyar kormány megbízottja. Nápolyt e hó 11-én hagyták el, s fél napi utazás után értek Brindisibe, hol tengerre szálltak. Kalamakit, a görög parton, e hó 14-én érték el, hol a magyar telep és a francia csatorna-építési vállalat részéről a legszívesebben fogadtattak. Dél előtt a társaság tagjai a folyamánban lévő csatorna-építési munkálatokat tekintették meg, azután pedig a rándorgyűlés ülése tartott meg. Az ülésen Schwarzcz tanár műegyetemi dékán elnököl. Az ülés tárgyat Gerster Béla főmérnök nagy tetszéssel fogadott, érdekes előadása képezte, ki a csatorna-építési munkálatok vezetője lévén, azokat behatóan fejtegette. A gyűlés Gersternek jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. Ülés után a társaság kirándulást tett Korinthusba és a földszorosra. Ezután lakoma következett, melyen igen kedélyes hangulat uralkodott s Gerster és Kauser mérnökökre, Schwarzcz dékánra, valamint a jelen volt magyar helyökre mondatok felköszöntők. — E hó 15-én érték Athenbe, hol barátságos fogadtatás várta őket, és előzékenyen vezették el a nevezetes műemlékek megtekintésére. Az utasok már délután hajóra ültek és Konstantinápoly felé folytatták utjokat, hová e hó 17-én érkeztek.

Magyar kirándulók román földön. A kereskedelmi akadémia több növendékét rövid tanulmány-utrá rándult Romániába, dr. Kóos tanár vezetése alatt. A kiránduló társaságot, Sinaiába érve, a rendőrség várta s egész ott időzése alatt nyomról-nyomra követte. Mikor a társaság a királyi kastély megtekintésére indult, két román őr kísért s éjjel ugyanannyi őrködött a társaság szállása előtt. A mint másnap az üveggyár megtekintésére mentek, egyszerre csak megjelenik előttük a primárius és kijelenti, hogy rendelte van a társaságot nyomról-nyomra kísérni s így is történt. A legnagyobb meglepetés azonban Predealon érte a társaságot, hol a passus megvizsgálásánál dr. Kóost felszólította a román parancsnok, hogy mutassa elő összes iratát. Ezek közül különösen nagy gondtal vizsgálták meg a Kóosnál talált térképeket. Hasonló rigorozitással vizsgálták meg a társaság többi tagjainak irómányait. E zaklatásokra a kirándulók azzal feleltek, hogy a vonat elindulása előtt a kocsiiban élénkeltek a «Szózat»-ot s az «Isten áldd meg a magyart». Ujabb hírek szerint a kirándulókat le is tartóztatták, mert kéneknek tekintették őket. Dr. Kóos tanár a fővárosba táviratozott, hogy illetékes beavatkozással vessenek véget a kellemetlenségeknek, melyek a kirándulókat a román hivatalnokok tulbuzgósa következtében érték.

A bécsi ornithológiai nemzetközi kongresszus e hó 11-én ért véget. Az utolsó ülésben Rudolf trónörökös az összegyűlt ornithológusoknak szíves köszönetet mondott és annak a reményének adott

kifejezést, hogy az elért siker által buzdítva, még több nemzetközi ornithológiai kongresszus is fog tartatni. A trónörökös e szavakkal vett búcsút: «A viszontlátásra!»

Adamné asszony több napot Bécsben töltött budapesti időzése után. A párisi «Gaulois» bécsi levelezője azt írja, hogy Bécsben «a hallgatás összeesküvése» fogadta a hírneves írónőt. Bécs sajtója nem üdvözölte rokonszenves sorokban, mint a magyar sajtó, hanem hallgatott, Berlin iránti tekintetből — nyomd — szolgailag. Pedig e szeretőreméltó asszony mást érdemelt volna, minthogy ő volt a lelke amaz ünnepélyeknek, melyeket a Ring-színház legélese által süjtött családok javára Párisban oly nagy sikerrel rendeztek. Ugy látszik, jegyzi meg a levelező, a háladatosság és ösztönesség mai napig nem divatos erény már. «A magyarok egészen más példát mutattak. Ez az összehasonlítás a «Presse»-ben dühbe hozott valakit, a ki M-me Adam írónőt érdemelt kisebbítve, azt állítja, hogy nem francia, csak magyar lehet az, ki udvariasság tekintetében példaképen állítja a magyarokat az osztrákok elé.

Liszt Kalocsán. Husvét szombatján Haynald bibornok kalocsai palotájában nagyérdemű hangversenyt tartottak, melyben Liszt Ferencz is közreműködött, ki az ünnepekre a bibornok vendége volt. Liszt két darabot játszott, egyet Schubertől, aztán pedig saját szerzeményi magyar rhapsodiáját. Almásy Miklós növendékpar és Sztróv székelyegyházi karnagy játszottak még a mesteren körül. A bibornoktól meghívott bizalmas körből állt a hallgatóság.

Trefort miniszter Kolozsvárt. Trefort miniszter Kolozsvára megy, hogy jelen legyen az új vegytani intézet ünnepélyes megnyitására.

Táncsics Mihály hétfőn állt meg nyolczvanhatodik születésnapját. Lesznek bizonyára sokan, kik e napon megemlékeznek az agy emberéről, kinek nevét forradalmi küzdelmeink tették emlékeztetéssé. A megemlékezők részére ide jegyezzük fel Táncsics Mihály lakását: soroksári-utca, 21-dik szám.

Gül Baba sírja érdekében szóltat fel dr. Dubay Miklós a fővárosi egyeletben. Ez a régi emléke, melyhez folyvást zarándokolnak igazhittű muzulmánok, oly düledő állapotban van, hogy életveszélyes benne a tartózkodás, pedig közelébb is két napig imádkozott ott egy jámbor török. Egy régi békekötés értelmében Buda városa volt köteles Gül Baba sírjának fenntartásáról gondoskodni; de nem is tekintve e kötelezettséget, fővárosunk e sírköpolnában olyan érdekes történeti emléket bír, melyet méltó megővni a pusztulástól. Kammermayer polgármester meg is ígérte, hogy hivatalosan utána nézet, milyen állapotban van a sír, ki tartotta fenn eddig s mi a tendő jövőre.

A «Vasárnapi Ujság» 1876—1882-ik évfolyamai ép állapotban kaphatók. Bővebb értesítést kiadó hivatalunk ad.

A «Jogtudományi Közlöny» április 11-iki (16-iki) száma a következő tartalommal jelent meg:

Az országgyűlés tagjainak büntetőjogi oltalma. Dr. Jellinek Arthur budapesti ügyvéd. — Örökösödési törvény anticipációja. Enyicskei Gábor sátoralja-új helyi ügyvéd. — Törvénykezési szemle: Büntető eljárásunk. Kokay Károly lugosi kir. járásbíró. — A «Jog. Közl.» 10. számában tett Nyílt Kérdéshez. Serly Antal losonezi kir. alj. bírótól. — Bánatpénz az utóajánlatnál. Paulus-tól. — A jövődiki kihágások elvételéről. Ráczkay Sándor kassai törvényszéki joggyakornoktól és dr. Bichler Simon-tól. — Nyílt kérdés. Dr. H. J. től. — Különfelek.

MELLEKLET: Curiai Határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentőségű határozatai. — Kivonat a Budapesti Közlönyből.

A «Fonciere» pesti biztosító intézet e hó 16-án d. e. 10 órakor tartotta meg az évi rendes közgyűlését gróf Pejacsevich Márk elnöke alatt. A közgyűlés határozatképességének konstatálása után felolvasott az igazgatóság jelentése, mely az intézet által mivelt biztosítási átlakat a lefolyt évben ismét jelentékeny haladást tüntet föl. A mi az egyes biztosítási átlakat illeti, a tüzbiztosításnál a kézpénz díjbevétel 2,584,811 frt, a több éves biztosítási állomány díja 3,422,733 frt volt; a kiadás volt: mint visszafizetés díj visszafizetését 751,327 frt, kifizetett károk fejében 1,137,575 frt, díjtartalék fejében 611,161 frt. Az életbiztosítás ágban 2472 új ajánlat jött be, 3,861,913 frt biztosítási tételt. Ebből 285 visszautasított s így 2132 ajánlat fogadtatott el 3 millió

287,513 frt biztosítási összeggel. 1883. decz. 31-én érvényben volt életbiztosításra 7958 db kötvény, mely 13,177,604 frt tőkét és 2998 frt járadékot képvisel. A díjbevétel e biztosítási ágban 611,178 frt volt, mely összegből a díjtartalékba 243,771 frt tételt; e tartalék ez összeggel 1,832,543 frt emelkedett. A jégbiztosításnál 559,701 frt volt a díjbevétel. Az ezt terhelő netto-károk összege 485,574 frt ru-gott. E biztosítási ágban a díjtartalékba 243,771 frt tételt; e tartalék ez összeggel 1,832,543 frt emelkedett. A szállítványbiztosítási ágban a díjbevétel 348,110 forint volt. Visszafizetési díj fejében kifizetett 141,395 forint; a saját számlán kifizetett károk 107,137 forintot igényeltek. Az előterjesztett zárszámadás szerint az 1883. év tiszta jövedelme 168,625 frt 53 kr. Ez összeg felosztására nézve, az igazgatóság indítványozza, hogy 10%-al, azaz 16,862 forint 55 krajczár a nyereség-tartalékalap javadalmazására fordítsák, a maradékból a társulati részvények 2 ik száma szelvénye 5%-kal, vagyis 5 forinttal beváltassák, a további fennmaradó összeggel az alapszabályszerű javadalmazások eszközöltessenek, a többi pedig új számlán vitessék át. A közgyűlés az igazgatóságnak a tiszta jövedelem felosztására tett ez indítványát elfogadta, a felmentényt is meg-szavazta s a felügyelő bizottság tagján György Adolf, dr. Mandello Károly, gróf Prokesch Antal, Kunhalmi Rósa Lajos és Wolf Károly felkiáltással újra megválasztattak.

Előfizetési föltételeink.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése márcz. hó végével lejárt, felkérjük az előfizetés mielőbb megújítására, nehogy a lap küldésében fenakadás álljon be.

Negyedévre (április—június)
A Vasárnapi Ujság 2 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a «Világkrónikával» együtt 2 . 50 .
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 3 . — .
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a «Világkrónikával» együtt 3 . 50 .

Félévre (április—szeptember)
A Vasárnapi Ujság 4 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a «Világkrónikával» együtt 5 . — .
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 6 . — .
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a «Világkrónikával» együtt 7 . — .

A «Politikai Ujdonságok» ujabban két hetenként megjelenő gazdasági mellékállal van bővítve.

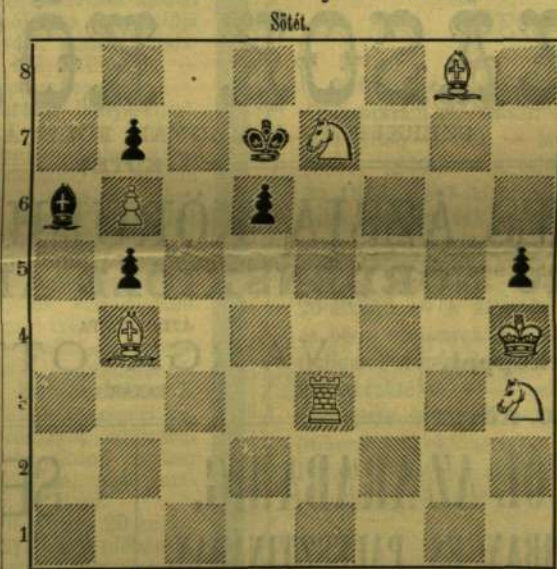
A «Világkrónikát» a «Vasárnapi Ujság» előfizetői félévre 1 frt., negyedévre 50 kr. pótdíj bekládése mellett meg folyvást megrendelhetik.

T. előfizetőinket felkérjük, hogy szíveskedjenek az előfizetés megújításánál, vagy a «Világkrónika» megrendelésénél címezalagjukból egy példányt a posta-utalványra ragasztva bekládeni, s minden reklamációt és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz.)

SAKKJATEK.

1270. számú feladvány. Arnell A.-tól.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1265. sz. feladvány megfejtése.

Ehrenstein M.-tól.
Megfejtés.
Világos. Sötét.
1. Fe1—e8 d4—c3 (a)
2. Fe8—f7 Ke3—d4
3. Bf2—e2 e6—e5
4. Be2—e4 d5—e4
5. Hd6—f5 matt.
Megfejtés.
1. ——— d4—d3
2. Fe8—g6 d3—c2 (b)
3. Bf2—c2 t. sz.
4. H mattot ad.

b. d3—d2
2. Bf2—e2 Ke3—e2
3. Bf2—e2 Ke3—e2
4. Bf2—e2 Ke3—e2
5. Bf2—e2 Ke3—e2

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H., Andorfi Sándor, Kovács J., Senki Ede. Szatmárt: Vass János. Az Erkel-sakkházaaság nevében: E. K. A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések: Budapest. E. K. Beküldött e ldi feladványai, — valósintűleg első kísérletek — nem ütök meg a közölhetőség mértékét. Legutóbbi három lépéses feladványa meghiusult sötétnek B7—h7 ellen-huzásán. Jobbakat várunk, csak kiartás.

HALÁLOZÁSOK.

SIMON VINCEZ JÁNOS, a premonitri rend csmnai prépostja, április 15-én, Csornán, 71 éves korában elhunyt. Az érdemekben gazdag főpap csmnai, horpási, türjei és jánosidai prépost, a Lipót-rend lovagja, a győri és szombathelyi széntszék ülnöke és az országos magyar gazdasági egyesület alapító tagja volt. Született Keszthelyen, Zalamegyében. 1813. júl. 14-én, szerzetbe lépett 1832. szept. 25-én, felszenteltetett 1837. júl. 6-án. prépostt nevezetett 1860. okt. 13-án és főveggel díszített 1861. jan. 1-én. E szerint 24 évig kormányozta a csmnai premonitri kanonok-rendet, mely őt szeretettel választja saját főpapján. Jeles gazdasági író is volt Simon Vincez s egy mint hazafi is nemcsak a szellemi, de az anyagi haladás fejlesztését is szívén viselte. A magyar hazafis főpap és egy jeles tagját veszítette el benne! Életrajzát és arcképét lapunk 1864. évi folyamánál 16. száma közölte.

UJFALUSSYNE, a magyar színészet egyik uttörője, ki már évtizedek óta visszavonultan élt Budapesten, azoktól támogatva, kik utána léptek a színi pályára, meghalt e hó 12-én, 84 éves korában. Ujfalussyné Sáska Biri és Erdélyiné név alatt aratta leg-szebb színpadi sikereit. Már a század elején, midőn a magyar színművészet a fővárosban is csak vándorolt, a Rondellában, a Belezny-kert termében, a Hacker-szállóban és a városi német színházakban felváltva, bár dicsőséggel, de sok nélkülözéssel küzdött társával a nemzeti ügyért. Szülei Kolozsvárt ama szintársulat tagjai voltak, mely a Kelemen pesti társaságával (a legelső magyarral) csaknem egy időben alakult. Sáska Biri a színpadon nőtt fel és végig élte a magyar színészet viszonyait, sőt az agasság hosszú éveit is. Hatvan évnél tovább működött a színpadon. Nem lelvén sola a nemzeti színház tagja: az öreg asszony az intézet nyugdíjalapjának áldását nem élvezhette; de gyámoltítottak rendszeren más segélyalapból s jó szívvel támogatták egygyel-mással, a mire szüksége volt. Legkivált Jókainé asszony, kinél csaknem napi vendég, sőt nem is vendég, hanem megszólalva es-ládtat volt. Ki ne ismerné a Jókai «E pur si muove» című regényét, melyben az uttór magyar színész sorsa, lelkesedése oly költőileg van megírva. Ebben a regényben egy fiatal leány bizonyára mindenki rokonszenvét megnyerte. Ez alak eredetije Sáska Biri volt, ugyanaz, ki e regény anyagának jó nagy részét szolgáltatva a költőnek. Az öreg Ujfalussyné valóságos élő «memoire»-ja volt a régi, mondhatni a legrégebb magyar színészet történetének és alakjainak. «Derind naplójá»-nak összállításánál Török Kálmán őt első kommentárral, a hézagok kitöltésénél segítőül használhatta. Haláláról a nemzeti színház is adott ki gyászjelentést, és a tagok nagy számmal gyűltek össze a végkisztesség megadására.

DUMAS JÁNOS, a világhírű francia vegyész, e hó 11-én elhunyt Cannesban, 84 éves korában. Fialt korában a gyógyszerészetet tanulja, majd alaposabban kezdően foglalkozni a növénytanal és orvosi tudománnyal, majd 1821-ben tanár lett Párisban, majd a Sorbonneon adta elő a technológiai khémiát, melynek nagyszerű muzeumát és intézetét is ő alapította meg. 1840-ben képviselővé választották, de politikai szerepet nem játszott a parlamentben. Tíz év múlva három hónapig a földművelés és kereskedelemügyi tárcáz viselte, majd az államsziny első napjain szénátörő nevezetett ki. 1868-ban Flourens helyére az akadémia titkárává választották, 1875. deczemberében pedig az Institut tagjává. Dumas a khémiát számos fölfedezéssel és kitűnő munkával gazdagította. A khémia filozófiájáról írt műve, ha már elavult is, de még mindig becses, alkalmazott khémiája pedig most is egész iskolát képez. Dumas 1863. óta a becsületrend nagy keresztese. Ma a telen kedett betegeskedni és orvosi Cannesba küldték.

LANDAU ALAJOST, kinek halálát már említtük, pályatársai és tisztelői nagy részét közt temették el. Landau a fővárosi VI. ker. állami főreáliskola tanára, az orsz. közoktatási tanács tagja, a hazai rajztanítás derek reformátora volt. A rajztanítás újabb módszerének gyors elterjesztését részben neki köszönhetni. E czél érdekében a kormány támogatásával orsz. rajzkilátást is rendezett, melynek szemmel látható sikere volt. A közoktatási tanácsban lehetőleg érvényesítette befolyását a rajz tantervére. A magánéletben is tisztelt férfi volt.

— A Válon túli köztársaság. — Utam vége.

